

# Marcos

---

## Cha' 'in yu Xuhua nu mducua tya 'in nten

**1** <sup>1</sup>Ndeña'an mdyisnan suun cha' tsu'hue 'in Jesucristo, Sñe' Ndiose, <sup>2</sup>tsaña'an nchcui' quityi nu ngua'an scua yu Isaía, yu nu mxicyui' Ndiose 'in cua' s'ni: —Ña'an jan ñi, nde ca'an tñan sca yu chcu loo si'yana cu'ni chu'hue yu tucueen nu caan. <sup>3</sup>Tyi'an yu se'en ngutyi lo' chcu' cueen yu: Cu'ni chu'hue um tucueen se'en caan Ñi X'nan na, lo' cu'ni ñi um tucueen nu ntsu'hui cha' tyijyin ñi—. <sup>4</sup>Yato'o yu Xuhua mda'an ycui' yu sca se'en ngutyi, ngulo'o yu 'in ne' si'yana xilo'o chon' ne' qui'ya 'in ne' lo' chcu tya ne', ña'an ca si'yana cu'ni Ndiose cha' tlyu ti' 'in ne'. <sup>5</sup>Qui'an 'a ne' Jerusalén lo'o nchgaa la ña'an quichen ndi'in se'en lyi'ya loo Judea, ndyi'an ne' se'en nchcui' yu Xuhua can', ñee ne' qui'ya 'in ne' lo' mducua tya yu 'in ne' chco tlyu Jordan. <sup>6</sup>Te' nu nchco' yu Xuhua can' nguiaa' na lo'o quichan' camello, lo'o sca quijyin nchcan' na sii' yu. Scua nu nchcu yu lca 'in sco', lo' ndyi'yo yu cuiñan' nu ntsu'hui ni' quixin'. <sup>7</sup>Ndeña'an nchcui' yu lo'o nten can': Nde loo la re ntsu'hui cha' caan ñi nu tla la cha' 'in que 'ñan nan'. Tsu'hue 'a ntsu'hui tiqueen cha' cua na tca xtin' siya' tisan ti ñi. <sup>8</sup>Nan' nu cha' ñi lo'o tyi'a ti nducuan tyan 'in um, una cui' ñi ca'an tñan ñi Espíritu nu Luhui 'in Ndiose chu'hui ni' cusya 'in um.

## Xa mducua tya Jesús

<sup>9</sup>Yato'o sca tsaan mdo'o Jesús quichen Nazaret se'en lyi'ya loo Galilea, mdiyaa ñi se'en ndon yu Xuhua chco tlyu Jordan, lo' mducua tya yu 'in ñi. <sup>10</sup>Xa cua' tyi'o Jesús loo tyi'a can', na'an ñi nguila tucua ni' cuaan, nguiaan Espíritu 'in Ndiose se'en ndon ñi, ngu'ya tucua que ñi tsaña'an nchca ti' ndyi'ya tucua sca scun' jo'o. <sup>11</sup>Ngune ycui' sca nu ycui' la ni' cuaan: Nu'huin lca Sñen' nan' nu ta'a lati 'ñan, tsu'hue 'a ntsu'hui tiqueen lo'o.

## Ncua ti' laxa'an xityu 'in Jesús loo qui'ya

<sup>12</sup>Cui' xaa ti can' m'ni Espíritu cha' yaa Jesús sca se'en ngutyi. <sup>13</sup>Can' yu'hui lyijyi ñi tsani' tucua yla tsaan, a cunta can' ntsu'hui 'ni la. Chcu

lja xacan' ncuá ti' laxa'an xityu 'in ñi loo qui'ya, una angujle 'in Ndiose mda yaa' 'in ñi.

### **Jesús mdyisnan m'ni ñi tñan 'in Ndiose**

<sup>14</sup>Xa cua' ntsu'hui yu Xuhua na'an chcuán, mdo'o Jesús nguiáa ñi se'en lca Galilea, can' mdyisnan ycuí' ñi cha' tsu'hue 'in Ndiose, <sup>15</sup>lo' nchcui' ñi: Cua' mdiyaa xaa tyisnan culo Ndiose tñan 'in um. Xilo'o chon' um qui'ya ngui'ni um lo' tsa qui'an ti' um cha' tsu'hue 'in ñi.

### **Msi'ya Jesús 'in jacua yu cuta cula**

<sup>16</sup>Yato'o mdijin Jesús tu'hua tiyo' Galilea, can' na'an ñi 'in yu Tyo lo'o yu Ndre ta'a ngula yu, nduguun yu quitan loo tyi'a can' si'yana yu cuta cula lca yu. <sup>17</sup>Lo' juin Jesús 'in yu: Chcuí ncha'an um 'ñan, lo' nan' culo'on 'in um cu'ni um cuta, tyicana 'in nten. <sup>18</sup>Cui' xaa ti can' ngula' sti yu quitan 'in yu lo' mducui ncha'an yu 'in ñi. <sup>19</sup>Chin' ti se'en ti' mda'an ñi, na'an ñi 'in yu Jacobo lo'o yu Xuhua ta'a ngula yu, sñe' Zebedeo, ngui'ni chu'hue yu quitan 'in yu ni' yca na'an can'. <sup>20</sup>Cui' xaa can' msi'ya ñi 'in yu, lo' ngula' ton yu 'in Zebedeo sti yu lo'o nguso 'in yu ni' yca na'an can', lo' mducui ncha'an yu 'in ñi.

### **Mchca sca yu ntsu'hui cui'in xa'an 'in**

<sup>21</sup>Xacan' mdiyaa jun quichen Capernaum, lo' tsaan nu nxitñan' ne' judio yten Jesús se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose, lo' ngulo'o ñi 'in ne'. <sup>22</sup>Lyeé 'a yuhue ti' ne' 'in ñi si'yana ndlo'o ñi ña'an nchca ti' sca nu ntsu'hui cha' cuiya' 'in, lo' si'i ña'an ndlo'o ne' escriba. <sup>23</sup>Lja can' nguilyu sca yu nu ntsu'hui cui'in xa'an 'in, lo' ycuí' cueen yu: <sup>24</sup>Jesús Nazaret, ¿ñi na nchca ti' lo'o hua? ¿Ta na ljaan si'yana cujlyo 'in hua? Nan' ndyu'huin lyaon ti ca lca, nu'huin lca ycuí' ca nu mdo'o hui 'in Ndiose. <sup>25</sup>Una Jesús ngusun lo'o 'in cui'in xa'an can', lo' juin ñi: Seen tyi'in, lya' ton 'in yu re. <sup>26</sup>Cui'in xa'an can' mscuin ti'in na 'in yu xiya' ti, cui' ña'an lcaa msi'ya yja cueen yu xa mdyi'o na 'in yu. <sup>27</sup>Nchgaa ne' yuhue ti' ne', mñicha' ta'a ne' lo' nchcui' ne': ¿Ñi cha' ta lca cha' re? Chacui' cha' nu cui ti ndlo'o yu, hasta lo'o cui'in xa'an ndlo yu tñan 'in, lo' nchca ja'an 'in yu. <sup>28</sup>Ndla ndsa ti can' mdo'o yne cha' 'in ñi sca chcuí se'en lca Galilea.

### **M'ni chca Jesús 'in jyi'an laa yu Tyo**

<sup>29</sup>Ña'aan mdyi'o Jesús se'en ndiyo' ti'in ne' can', nguiáa ñi lo'o yu Jacobo lo'o yu Xuhua, lo' mdiyaa jun se'en nducua na'an 'in yu Tyo lo'o yu Ndre. <sup>30</sup>Cui' xaa jui nu mtsa' 'in ñi si'yana jyi'an laa yu Tyo nscua ti' lo'o tique'. <sup>31</sup>Xacan' yaa ñi se'en nscua ne', msñi ñi yaa' ne' lo' mxitucui ñi 'in ne'. Cui' xaa mdyi'o tique' can' 'in ne', lo' mdyisnan m'ni cunta ne' 'in jun.

### M'ni chca Jesús qui'an nu ti'i xa ngu'ya tla

<sup>32</sup>Xa cua' nguiaa cucha, mdiya lo'o ne' nchгаа nu ti'i lo'o nu ntsu'hui cui'in xa'an 'in se'en ndon Jesús, <sup>33</sup>ñā'aan quichen ne' nguio' ti'in ne' tu'hua tuna'an can'. <sup>34</sup>Jesús m'ni chca ñi 'in qui'an nu ti'i lo'o cuati loo quicha nu ntsu'hui 'in ne', ngulo ñi cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in ne', lo' a mdaa ñi cha' cuiya' ti' chcui' cui'in xa'an can' si'yana jlyo ti' can' tucui ca lca ñi.

### Mda'an ycuu' Jesús cha' tsu'hue 'in Ndiöse

<sup>35</sup>Xa nde cua' ljaan xaa, mdo'o Jesús nguiaa ñi nde tu'hua quichen scati ñi, can' nechui' lyi'o ñi 'in Ndiöse. <sup>36</sup>Yu Tyo lo'o nchгаа la ta'a nda'an yu, mdo'o yu nguia nan yu 'in ñi. <sup>37</sup>Xa nguia yoo ñi 'in yu, xacan' juin yu: Qui'an 'a nten nda'an nan 'in um. <sup>38</sup>Lo' juin ñi 'in yu: Tsa na scasca la quichen nu ndi'in cui' ti re, lo' chcuin' cha' tsu'hue 'in Ndiöse, si'yana can' tñan ljaan. <sup>39</sup>Ñā'aan se'en lyi'ya loo Galilea mda'an ycuu' ñi cha' tsu'hue 'in Ndiöse cunda scaa se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiöse, a cunta ngulo ñi cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in nten.

### Xa mchca sca nu ti'i lo'o quitso' la

<sup>40</sup>Yato'o sca tsaan, tloo Jesús mdiyaa sca yu ti'i lo'o quitso' la. Mdyi'ya xtyin' yu lo' ycuu' 'tnan yu lo'o ñi: Cha' nechca ti' um lo' cu'ni chca um 'ñān. <sup>41</sup>Jesús mña'an 'tnan ti' ñi 'in yu, mxñii ñi yaa' ñi lo' m'ni ca'an ñi 'in yu, lo' juin ñi: Nchca tin'. Quinu luhui lo'o quicha cua 'in. <sup>42</sup>Cui' xaa ti ngulyijyi quicha can' 'in yu, lo' mchca yu. <sup>43</sup>Xacan' ngulo ñi tñan 'in yu si'yana quiaa yu, una tla cha' ycuu' ñi lo'o yu: <sup>44</sup>Ñā'an jan ñi, xñi cunta si'yana a chcuu' lo'o ñi sca tucui cha' re. Tsaloo ti tsa se'en nducua laa lo' culo'o 'in 'in yu nu ndlo tñan ni' lyaa, taa sca lcuan ñā'an nu ngulo Moisé tñan, xacan' ca cuiya' ti' nten si'yana cua' mchca. <sup>45</sup>Una yu nu mchca can' mdo'o yu nguiaa yu, mdaa yu suun lo'o ñā'an nu ti cha' nu yato'o 'in yu. Can' cha' a ncua 'a ti' sten Jesús scasca quichen, tsaloo ti se'en nu a tca nten ndyi'an ñi, una ñi cuaña'an ti' ndyi'o nten scasca quichen ndyi'an nan 'in ñi.

### Mchca sca yu a nechca tyi'an

**2** <sup>1</sup>Tsa mdijin tucua snan ti tsaan, xiya' mxitucui Jesús nde quichen Capernaum. Mscua cueen cha' 'in ñi ñā'aan sca chcuu' quichen si'yana cua' nguila ñi nde ñā'an. <sup>2</sup>Cui' ñā'an lcaa nguio' ti'in qui'an nten, mtsa'an yu'hui ne' tuna'an lyiya', lo' Jesús ndlo'o ñi cha' 'in Ndiöse. <sup>3</sup>Xacan' tsa jacua yu qui'yu mdiya lo'o yu sca nu ti'i nu ncua cuti ti' ñā'aan, si'yana cu'ni chca Jesús 'in. <sup>4</sup>Si'ya nten qui'an can', a ncua sten lo'o yu 'in nu ti'i can' se'en ndon ñi. Can' cha' ycuen lo'o yu 'in nde que

na'an, can' msla yu sca se'en mdyi'ya sti yu 'in nu ti'i can' tloo ñi. <sup>5</sup>Xa na'an Jesús si'yana lyee ndiya qui'an ti' yu 'in ñi, xacan' juin ñi 'in nu ti'i can': Sñen', cua' mchca qui'ya 'in. <sup>6</sup>Lja can' nducua tucua snan ne' escriba, lo' nguñan ti' ne': <sup>7</sup>¿Ña'an 'ni tiquee yu re nchcui' yu cuaña'an? Na nchcui' ca'an yu 'in Ndiose. ¿Ta si'i scati Ndiose nchca 'in ñi xicuten ñi qui'ya? <sup>8</sup>Jesús cui' xaa ngu'ya ñi cunta cha' nu ñan ti' ne', lo' juin ñi: ¿Ñi cha' ta ñan ti' um cuaña'an? <sup>9</sup>¿Ti ña'an ta cha' nu a tucui la chcuin' lo'o yu ti'i re: Ta cunen lo'o yu, cua' mchca qui'ya 'in, uta chcuin', tyiton, lo' xñi s'ñan lo' quiaa? <sup>10</sup>Ña'an jan ñi, si'yana ca cuiya' ti' um si'yana nan', Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, ntsu'hui cha' cuiya' 'ñan xicuten qui'ya 'in nten loo chendyu re. (Xacan' juin ñi 'in nu ti'i can'): <sup>11</sup>Nan' chcuin' lo'o, tyiton lo' xñi s'ñan, lo' quiaa nde ña'an 'in. <sup>12</sup>Cui' xaa mdyiton yu, msñi yu s'ñan yu, mdo'o yu nguiaa yu tloo na'an nten can'. Yuhue 'a ti' ne' lo' m'ni tnu ne' 'in Ndiose, lo' juin ne': Ñi siya' a nchca ña'an na cha' nu na'an na cua' ñii.

### Msi'ya Jesús 'in yu Leví

<sup>13</sup>Chon' nde'en can' mdo'o Jesús nguiaa ñi nde tu'hua tiyo', ticui' ti ña'an nducui ncha'an nten 'in ñi, lo' ndlo'o ñi 'in ne'. <sup>14</sup>Se'en nguiaa ñi na'an ñi 'in sca yu naan Leví, sñe' yu Alfeo, nducua yu se'en nsu'hua lyiya' nten tñi, lo' juin ñi 'in yu: Chcui ncha'an um 'ñan. Mdyiton yu lo' nducui ncha'an yu 'in ñi. <sup>15</sup>Yato'o mdiyaa Jesús lo'o yu ta'a nda'an ñi na'an 'in yu Leví, tsatlyu ycu jun lo'o nchga la ña'an yu nu ndlo tñi, a cunta qui'an yu nducun' ta'a nchcu jun, si'yana qui'an 'a nten nducui ncha'an ne' 'in Jesús. <sup>16</sup>Tucua snan ne' escriba lo'o ne' fariseo, xa na'an ne' si'yana Jesús nchcu ñi lo'o chacui' yu nducun', lo' juin ne' 'in yu ta'a nda'an ñi: ¿Ñi cha' ta nchcu yu re lo'o yu ndlo tñi lo'o yu nducun'? <sup>17</sup>Ngune 'in Jesús cha' nu ycu' ne', lo' juin ñi 'in ne': Ne' nu lyee ti', a najo'o rmiyu 'in ne', una nu ti'i, can' nu najo'o na 'in. A llyan nan 'in nten nu cua' lca luhui, cui' ca nu llyaan si'ya ne' nu nducui qui'ya.

### Cha' 'in ne' nu n'ni ayuna

<sup>18</sup>Yu ta'a nda'an yu Xuhua ngui'ni yu ayuna, a cunta lo'o ne' fariseo ngui'ni ne' cuaña'an. Xacan' mdiyaa tucua snan yu nu mñicha' 'in Jesús: ¿Ñi cha' ta yu nu nducui ncha'an 'in yu Xuhua, lo'o yu nu nducui ncha'an 'in ne' fariseo n'ni yu ayuna, lo' ñi cha' ta yu ta'a nda'an um, a n'ni yu cuaña'an? <sup>19</sup>Juin Jesús 'in yu: Nten nu ndyi'an se'en ndyijyi cui'yo ne', ¿ta tca cu'ni can' ayuna lja ti' nducua yu nu ndyijyi cui'yo can'? A tca 'in can' si'yana ti' nducua sca se'en ti lo'o yu nu ndyijyi cui'yo can'. <sup>20</sup>Una tiyaa xaa a la 'a quine cueen yu nu jui cui'yo can', xacan' tca cu'ni can' ayuna. <sup>21</sup>A tucui nu nxcuan su'hua sca te' nu cua' cula lo'o tsa yu'hue te' tiji, si'yana cha' cu'ni ne' cuaña'an, te' tiji can' xiya' na, lo' sta na 'in te'

cula can'. Lo' se'en nu mda' can' lye la xeen na. <sup>22</sup>A tucui nu nsu'hua vino nu cui ti ni' sca cuijyin quijyin nu cua' cula, cha' cu'ni ne' cuaña'an, chcuen vino can' lo' cutsu quijyin can', tsato'o quilo na lo' jlyo quijyin can'. Can' cha' ntsu'hui cha' su'hua ne' vino nu cui ti ni' sca cuijyin nu tiji.

### Mston yu juun trigo tsaan nu nxitñan' ne'

<sup>23</sup>Yato'o sca tsaan nu nxitñan' ne' judio, mdijin Jesús lo'o yu ta'a nda'an ñi sca loo jyaan se'en nducua trigo. Yu ta'a nda'an ñi mdyisan mston yu juun trigo lo' ycu yu 'in na. <sup>24</sup>Xacan' juin ne' fariseo 'in ñi: Ña'an jan ñi, ¿ñi cha' ta ngui'ni yu ta'a nda'an sca cha' nu a nga'an cha' cu'ni na tsaan nu nxitñan' na? <sup>25</sup>Una mxcuen ñi 'in ne': ¿Ta na a nchca chcu' um quityi cha' 'in Davi xa ngute' ti' yu lo'o yu ta'a mda'an yu? <sup>26</sup>Cui' xa ngulo Abiatar tñan ni' lyaa, yten yu Davi lo' ycu yu jaslya nu cua' ndi'in lo'o cunta 'in Ndiose, lo' mdaa yu 'in na 'in yu ta'a mda'an yu, lo' na tsaloo ti yu nu ndlo tñan ni' lyaa ntsu'hui cha' cuiya' cu 'in na. <sup>27</sup>Ti' juin la ñi 'in ne': Tsaan nu nxitñan' ne', mdaa Ndiose 'in na si'yana najo'o na 'in nten, lo' si'i tsaan can' culo na tñan 'in ne'. <sup>28</sup>Can' cha' lo'o tsaan nu nxitñan' ne', nan' Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, lcan X'nan na.

### Sca yu qui'yu nu ngutyi sca tso' yaa'

**3** <sup>1</sup>Xiya' yato'o yten Jesús se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose, can' ntsu'hui sca yu nu ngutyi sca tso' yaa'. <sup>2</sup>Lo' nsñi ne' cunta 'in Jesús cha' ta cu'ni chca ñi 'in yu tsaan nu nxitñan' ne', si'yana caja ña'an su'hua ne' qui'ya 'in ñi. <sup>3</sup>Xacan' juin Jesús 'in yu nu ngutyi yaa' can': Tyiton lo' caan la tlu'hue re. <sup>4</sup>Lo' juin ñi 'in nten can': ¿Ñi tñan tsu'hue cu'ni na tsaan nu nxitñan' na, cha' tsu'hue, uta cha' nu a tsu'hue? ¿Culo laa na 'in nten, uta na taa na ya' caja ne'? A mxcuen ne' 'in ñi. <sup>5</sup>Xacan' tla mxina'an Jesús 'in ne', tsacua se'en ti'i nga'an 'in ñi si'yana ndyijyin ya' tla cusya 'in ne', juin ñi 'in yu ti'i can': Xñii yaa'. Cui' xaa mxñii yu yaa' yu, lo' mchca tsu'hue na 'in yu. <sup>6</sup>Xacan' mdo'o ne' fariseo, nguia y'ni cuiya' ne' cha' lo'o tsalca ta nten 'in ree Herode, si'yana cujui ne' 'in Jesús.

### Mchca nu ti'i tu'hua tiyo' Galilea

<sup>7</sup>Una Jesús mdo'o ñi nguiaa ñi lo'o yu ta'a nda'an ñi nde tu'hua tiyo' Galilea. Qui'an nten mducui ncha'an 'in ñi, ne' nu mdo'o se'en lyi'ya loo Galilea lo'o Judea, <sup>8</sup>lo'o quichen Jerusalén, lo'o se'en lca Idumea, lo'o xca tso' chco tlyu Jordan mdo'o ne', lo'o se'en lyi'ya loo quichen Tiro lo'o Sidón mdo'o ne'. Qui'an 'a nten mda'an nan ne' 'in ñi, si'yana ynan ne' cha' ña'an cha' nu tnu ngui'ni ñi. <sup>9</sup>Si'ya nten qui'an can', ngulo Jesús tñan 'in yu ta'a nda'an ñi, si'yana tyi'in tiyaa yu lo'o yca na'an nu ntsu'hui cha' sten ñi se'en nu a sta su'hua ne' 'in ñi. <sup>10</sup>Si'yana qui'an 'a nu ti'i cua' m'ni chca ñi,

nchgaa la ña'an nu ti'i can' nsta su'hua 'in ñi se'en nu cula' ne' 'in ñi. <sup>11</sup>Nten nu ntsu'hui cui'in xa'an 'in, xa na'an ne' 'in Jesús, cui' xaa ndyi'ya xtyin' ne' tloo ñi, nxi'ya yja cueen ne', lo' nchcui' ne': Nu'huin lca Sñe' Ndiose. <sup>12</sup>Una Jesús tla cha' ycuil' lo'o ne', si'yana a chcuil' la ne' tucui ca lca ñi.

### Ngulohui Jesús 'in tsa tichcua yu ta'an tyi'an ñi

<sup>13</sup>Chon' nde'en can' ycuen Jesús sca loo qui'ya, msi'ya ñi 'in tsalca nu ncuca ti' ñi, lo' nguio' ti'in yu tloo ñi. <sup>14</sup>Xacan' ngulohui ñi 'in tsa tichcua yu nu ta'a tyi'an ca ñi nchgaa xaa, yu nu ca'an tñan ñi 'in chcuil' cha' tsu'hue 'in Ndiose. <sup>15</sup>Mdaa ñi cha' cuiya' 'in yu si'yana tca culo yu cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in nten, lo' tca cu'ni chca yu 'in nu ti'i. <sup>16</sup>Nde yu nu ngulohui ñi: Yu Simón, nu mdi'in tyaa ñi nii ca naan Tyo, <sup>17</sup>yu Jacobo, sñe' yu Zebedeo, lo'o yu Xuhua ta'a ngula yu, chcuua yu can' mdi'in tyaa ñi nii yu, Boanerges, lo' cha' re nchca ti' chcuil', sñe' tyi'yu, <sup>18</sup>yu Ndre, yu Lpe, yu Bartolomé, yu Mateo, yu Toma, lo'o yu Jacobo, sñe' yu Alfeo, yu Tadeo, lo'o yu Simón nu ntsu'hui cha' 'in ne' cananista, <sup>19</sup>lo'o yu Juda Iscariote nu mdyaa 'in Jesús. Xacan' mxitucui jun lo' nguila jun la na'an.

### Ycui' ca'an ne' 'in Espíritu

<sup>20</sup>Ña'an ti ya' nguio' ti'in qui'an nten se'en ndi'in jun, ñi cu jun lo' a jui 'a xaa. <sup>21</sup>Xa ynan ta nten 'in Jesús cha' can', cui' xaa mdo'o jun nguia 'ya jun 'in ñi, si'yana cua' nchcuil' nten si'yana ndiyo' ñi. <sup>22</sup>Lja can' ntsu'hui ne' escriba nu mdo'o quichen Jerusalén, nchcuil' ne' si'yana Jesús ntsu'hui x'nan cui'in xa'an 'in ñi nu naan Beelzebú, lo' si'ya cha' cuiya' 'in can' ndlo ñi cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in nten. <sup>23</sup>Xacan' msi'ya ñi 'in ne' escriba, lo' mdyisnan ycuil' ñi scasca cha' lo'o ne': ¿Ña'an ta tca 'in Laxa'an culo 'in ticuii'? <sup>24</sup>Cui' cuaña'an se'en nducua lo'o ne' cha' cuiya', cha' a sca cha' ti 'in ne', a tca cula scua cha' 'in ne'. <sup>25</sup>Ticui' cuaña'an lo'o nten nu ndi'in sca na'an, cha' a sca cha' ti 'in can', a tca cula scua cha' 'in ne'. <sup>26</sup>Cuaña'an Laxa'an, cha' nsuun can' lo'o ticuii', cha' a sca cha' ti 'in, a tca cula scua cha' 'in can', tsato'o tsatii tuhue cha' 'in. <sup>27</sup>A cunta, a tucui nu tca sten na'an 'in sca yu nu ngula ti' lo' cu'ni cunan 'in yu, cha' si'i culo nducua scan' ne' 'in yu, la xacan' cui'ya ne' na nu ndi'in 'in yu. <sup>28</sup>Nu cha' ñi chcuin' lo'o um, nchgaa qui'ya nu n'ni ne', lo'o nchgaa yuhue' nu nchcuil' ne', ti' cu'ni Ndiose cha' tlyu ti' 'in ne', <sup>29</sup>tyicana nu nchcuil' yuhue' 'in Espíritu nu Luhui 'in Ndiose, a nducua 'a tsaan cu'ni Ndiose cha' tlyu ti' 'in can', cui' ca nu nducui ncha'an yuhue' 'in can' tsala xaa. <sup>30</sup>Juin Jesús cuaña'an, si'yana ne' escriba nchcuil' ne': Cui'in xa'an ntsu'hui 'in yu.

### Xa mda'an nan jyi'an Jesús 'in ñi

<sup>31</sup>Lja xacan' mdiyaa jyi'an Jesús lo'o ta'a ngula ñi tuna'an lyiya', lo' ngulo jun tñan 'in ne' si'yana xi'ya ne' 'in ñi. <sup>32</sup>Nten nu ta'a nducua ñi

can' juin 'in ñi: Tuna'an lyiya' cua mdiyaan ñi jyi'an um lo'o ta'a ngula um, lo' nan jun 'in um. <sup>33</sup>Mxcuen ñi 'in ne': ¿Tucui ca lca jyi'an, lo' tucui lca ta'a ngulan? <sup>34</sup>Tyi'iin mxina'an ñi, lo' juin ñi: Nde nu lca jyi'an lo'o ta'a ngulan, <sup>35</sup>si'yana nchгаа nu nducua tñan cha' nu nchcui' Ndiose, can' nu lca ta'an lo' can' nu lca jyi'an.

### Cha' 'in yu nu ntya mti

**4** <sup>1</sup>Xiya' mdyisnan ngulo'o Jesús 'in nten tu'hua tiyo' can'. Lo' si'ya nten qui'an can' yten tucua ñi ni' yca na'an. Nchгаа nten can' nguio' ti'in ne' tu'hua tiyo' can'. <sup>2</sup>Qui'an 'a cha' ngulo'o ñi 'in ne' lo'o scasca cha' nu ycui' ñi, lo' ndeña'an nchcui' ñi: <sup>3</sup>Ton nscan um cha' re: Nu ncuca sca tsaan mdo'o sca yu qui'yu, nguia yta yu mti trigo. <sup>4</sup>Se'en msne yu 'in na nguilo tsachin' na tu'hua tucueen, cui' xaa ti yaan quiñi nu ycu 'in na. <sup>5</sup>Tichin' mti can' nguilo na sca se'en nu chin' ti yuu nducua loo quee. Ndlá mducua na si'yana chin' ti yuu mducun ti'in 'in na. <sup>6</sup>Xa mdyisnan m'ni tique' cuaan 'in na cui' xaa nguinan' na, lo' ngutyi na si'yana a ngu'ya xcua' tsu'hue na. <sup>7</sup>Tichin' mti can' nguilo na sca se'en nducua yca quiche'. Ndlá la ylo yca quiche' can', lo' a mdaa na ya' culo trigo can'. <sup>8</sup>Lo' tichin' na nguilo na loo yuu tsu'hue, tsu'hue 'a ylo na lo' ncuca tñan na. Ntsu'hui juun can' mdaa na cla tyii mti scati loo juun na, ntsu'hui juun nu mdaa snan yla mti, lo' ntsu'hui nu mdaa sca ciento na scati loo juun. <sup>9</sup>Xacan' juin ñi 'in ne': Nchгаа nu ngune 'in cha' nu ycuin', cu'ni cunta 'in na. <sup>10</sup>Xa cua' nguinu ton ñi lo'o yu tichcua nu ta'a nda'an ñi, lo'o chcua xnán nu ndon cui' ti can', mñicha' yu 'in ñi sca cunta, cha' ñi cha' nchca ti' chcui' cha' nu ycu' ñi can'. <sup>11</sup>Lo' juin ñi 'in yu: Cha' nu ntsu'hui cutsi' 'in Ndiose tsaña'an ndlo ñi tñan, cua' mdaa ñi cha' cuiya' 'in um si'yana qui'ya um cunta cha' re. Una nchгаа la ña'an nten chacui' cha' nu ntsu'hui nchcun nchcuin' lo'o ne'. <sup>12</sup>—Siya' lyee la ña'an ne' lo' a chcan' 'in ne', siya' lyee la ndon nscan ne' lo' a qui'ya ne' cha' tiyaa, ña'an ca si'yana a quia nan ne' 'in Ndiose, lo' ñi a cuten qui'ya 'in ne'—. <sup>13</sup>Lo' juin Jesús 'in yu: ¿Ta na a ngu'ya um cunta cha' nu ycuin' can'? ¿Ña'an la ca nchгаа la ña'an cha' nu cua' mdi'in tyaan? <sup>14</sup>Yu nu ntya mti trigo can', nguiaa cha' 'in yu ña'an cha' 'in yu nu nchcui' cha' tsu'hue 'in Ndiose. <sup>15</sup>Mti trigo nu nguilo tu'hua tucueen can', lca na ña'an cha' 'in nten nu ne 'in cha' tsu'hue 'in Ndiose. Cui' xaa ndyi'an Laxa'an lo' ndlyoo cha' tsu'hue nu cua' ntsu'hui ni' cusya 'in ne'. <sup>16</sup>Mti nu nguilo loo yuu nu titi tu'hua nducua loo quee can', lca na ña'an cha' 'in nten nu ne 'in cha' tsu'hue 'in Ndiose, tsu'hue ntsu'hui tiquee ne' nducuan xu'hue ne' 'in na. <sup>17</sup>Una a ngu'ya xcua' tsu'hue na ni' cusya 'in ne', xi'i ti ndaa loo ne', lo' si'ya scasca cha' nu ndyijyin ne' si'ya cha' 'in Ndiose, cui' xaa ndyi'o tso' ne'. <sup>18</sup>Mti nu nguilo se'en nducua yca quiche' can', nguiaa cha' 'in na ña'an cha' 'in nten nu ne 'in cha' tsu'hue 'in Ndiose. <sup>19</sup>Una si'ya scasca cha' nu nchca loo chendyu re, cha' xquee' 'in cha' cuilyiya', lo' nchcui' ti' ne' scasca la cha', can' nu ndujui xu'hua cha' tsu'hue

nu cua' ntsu'hui ni' cusya 'in ne', lo' a ndyijyi 'a ña'an cuton na. <sup>20</sup>Una mti nu nguine loo yuu tsu'hue can', nguiaa cha' 'in na ña'an cha' 'in nten nu ne 'in cha' tsu'hue 'in Ndiöse, nducuan xu'hue ne' 'in na, lo' tsu'hue nchca tñan na: Ntsu'hui juun nu ndyi'yu cla tyi mti loo, ntsu'hui nu ndyi'yu snan yla na 'in, a cunta ntsu'hui juun nu ndyi'yu sca ciento na loo.

### **A sca cha' na a tyi'o scua la**

<sup>21</sup>Nde xca cha' ycui' ñi: A tucui nu nguiten lo'o sca quii' ndiquin, lo' nde tucun ti'in 'in na ni' cuiya' sca', uta nde ni' qui'ñan, cui' ca nu tyi'in tyaa ne' 'in na sca se'en cuaan si'yana tu'hui na xaa. <sup>22</sup>Ticui' cuaña'an lo'o sca cha' nu nchca cunan ti, a tca a quine cha' 'in na, uta lo'o sca cha' nu nchca cutsi' ti, a tyijyin yu'hui cha' a tyi'o scua la na. <sup>23</sup>Nchgaa nu ne 'in cha' nu nchcuin', cu'ni cunta 'in na. <sup>24</sup>Lo' ti' juin la ñi: Ton nscan um cha' re: Cua' yaa ña'an cuiya' nu ndaa um, cuaña'an cuiya' caja nu taa 'in um, lo' hasta nde lyee la caja na 'in um. <sup>25</sup>Si'yana nten nu cua' jui cha' tsu'hue 'in, nde lyee la caja cha' tsu'hue can' 'in, una sca nten nu a ndi'in cha' tsu'hue 'in, lo'o tsachin' cha' nu nducua tloo can', caja nu lyaa 'in na.

### **Cha' 'in sca mti nu ntya ne'**

<sup>26</sup>Lo' ti' juin la ñi: Lo'o cha' re ca jlyo ti' um ña'an ntsu'hui cha' culo Ndiöse tñan 'in nten. Nguiaa cha' re tsaña'an nguiaa cha' 'in yu nu ntya sca mti. <sup>27</sup>Ndiyja' yu lo' ndyitucui yu, cuaña'an ndijin tsaan 'in yu, lja xacan' nducua mti can', lo' a jlyo ti' yu ña'an nguia nguilo na. <sup>28</sup>Cha' 'in ti na ndyi'o tucua na loo yuu: Culoo nchcua lca' na, xacan' ndyi'o juun na, la xacan' ndyi'o tucua mti loo juun can'. <sup>29</sup>Xa cua' ngula na, nxo' yu 'in na si'yana cua' mdiyaa xaa 'in na.

### **Cha' 'in mti mostaza**

<sup>30</sup>Nde xca cha' nu ti' ycui' ñi: ¿Ti ña'an ta cha' tca tyi'in tyaa na si'yana tca qui'ya na cunta ña'an ntsu'hui cha' culo Ndiöse tñan 'in nten? <sup>31</sup>Nguiaa cha' can' tsaña'an cha' 'in mti mostaza, mti nu suhue lati nu ntya nten. <sup>32</sup>Una xa cua' nguita na, tnu lati ndlyo na que nchgaa loo quixin' nu ntya ne', tnu ndlyo stan' na lo' hasta lo'o quiñi nchcua cu'hua 'in lja na.

### **Scasca cha' ycui' Jesús lo'o nten**

<sup>33</sup>Qui'an 'a cha' ti' ycui' la ñi lo'o nten can', cua' ña'aan ndyi'ya ne' cunta 'in na. <sup>34</sup>Scasca cha' ycui' ñi lo'o nten can', una xca cunta ndlyo scua la ñi cha' can' lo'o yu ta'a nda'an ñi.

### **M'ni Jesús cha' ngulyijyi quio cui'in**

<sup>35</sup>Xa msiin tsaan can', juin Jesús 'in yu ta'a nda'an ñi: Tyijyin xi'yu na xca tso' tiyo' re. <sup>36</sup>Xacan' msla' ta'a ñi lo'o nten can', lo' yu ta'a nda'an



ñi nguia lo'o yu 'in ñi ni' yca na'an, lo'o nchгаа la ña'an yca na'an can' ta'a nguiaa jun. <sup>37</sup>Mdyisnan ncuа cui'in lyeе ya', cui' ña'an lcaa lo'o tiyo' can' mdyisnan nguitsa na, ncuа cha' cha'an yu'hui tyi'a ni' yca na'an can'. <sup>38</sup>Una Jesús ngu'ya sla ñi nde chon' la yca na'an can', nscua 'ni quee ñi loo sca te'. Yu ta'a nda'an ñi ngulyoo yu sla ñi, lo' juin yu: Ñi Bstro, ¿ta na a ndyuhue ti' um ña'an cua' quityin' yu'hui ti na? <sup>39</sup>Xacan' mdyiton Jesús lo' ngusun lo'o ñi 'in cui'in can', lo' ycui' ñi lo'o tiyo' can': Seen tyi'in. Cui' xaa ngula' ti' cui'in can', lo'o tiyo' can' ncuа tiin na. <sup>40</sup>Lo' juin ñi 'in yu ta'a nda'an ñi: ¿Ñi cha' lyeе 'a nguitsen um? ¿Ta na a ndiya qui'an ti' um 'ñan? <sup>41</sup>Una yu ta'a nda'an ñi scaña'an ti ndi'in ytsen yu, lo' scasca yu ñicha' ta'a yu, lo' nchcui' yu: ¿Tucui ca lca ñi re, ñi cha' hasta cui'in lo'o tyi'a, lo' ja'an 'in ñi?

### Cha' 'in yu Gadara

**5** <sup>1</sup>Xacan' mdiyaa jun xca tso' tiyo' can' se'en lca loo yuu 'in ne' Gadara. <sup>2</sup>Ña'aan mdyi'o Jesús ni' yca na'an can', mdiyaa sca yu ndiyo' tloo ñi nu mdo'o ni' lyi'o se'en nguitsi' nten, lo' ntsu'hui cui'in xa'an 'in yu. <sup>3</sup>Can' nguilyu yu nchгаа xaa, lo' a tucui nu nchca tyon tloo yu, ñi lo'o carena lo' a nchca scan' ne' 'in yu, <sup>4</sup>si'yana tyun 'a ya' mchcan' quiya' yu lo'o yaa' yu lo'o carena, lo' cui' xaa nsi'yu yu 'in na, a tucui nu ncuа 'in lo'o yu. <sup>5</sup>Tla lo' cucha nda'an nsi'ya yja yu loo qui'ya lo'o se'en lca tucuaa, lo' ndyujui yuhua' yu 'in yu lo'o quee. <sup>6</sup>Ti' tijyo' ndon yu xa na'an yu 'in Jesús, msnan yu ya ycuа yu 'in ñi, lo' mdyi'ya xtyin' yu tloo ñi. <sup>7</sup>Ycui' cueen yu lo'o ñi: Jesús, Sñe' Ndiose, ñi nu tlyu lati nu nducua ni' cuaan, ¿ñi cha' ngui'ni lyi'o um 'ñan? Nan' jñan sca cha' tsu'hue 'in um tloo Ndiose si'yana a xitijin um 'ñan nu ti'i. <sup>8</sup>Juin yu cuaña'an si'yana Jesús cua' nchcui' ñi: Cui'in xa'an, lya' ton 'in yu re siya' ti. <sup>9</sup>Mñicha' ñi 'in yu: ¿Ña'an ta naan? Lo' mxcuen yu 'in ñi: Legión naan hua, si'yana qui'an 'a hua. <sup>10</sup>Lyeе 'a mjñan cui'in xa'an can' cha' tsu'hue 'in ñi, si'yana a culo tso' ñi 'in tijyo' la. <sup>11</sup>Cui' ti sca sii' qui'ya, qui'an 'a cuhue' nda'an nan ycu. <sup>12</sup>Lo' nchгаа cui'in xa'an can' mjñan cha' tsu'hue 'in ñi, lo' juin: Taa um cha' cuiya' sten hua 'in cuhue' cua. <sup>13</sup>Cui' xaa mdaа Jesús cha' cuiya', cui' ña'an lcaa mdyi'o cui'in xa'an can' 'in yu, lo' yten 'in cuhue' can'. Cuhue' can' ndiyaa 'in tsaа tucua mii 'in, lo' nchгаа 'in mdo'o snan 'in, lo' mxityu loo 'in loo tiyo' can' se'en ngujui 'in. <sup>14</sup>Yu nu na'an seen cuhue' can' msnan yu, lo' mtsa' yu 'in nten nchгаа se'en mdijin yu, ni' quixin' lo'o loo quichen, ña'an cha' nu yato'o, cui' xaa ya na'an ne' cha' ñi na nchca. <sup>15</sup>Xa mdiyaa ne' se'en nducua Jesús, na'an ne' 'in yu nu yu'hui qui'an cui'in xa'an 'in can', nducua yu chcui cha' tiyaa 'in yu, nguxen yu sca te', lo' lyeе ytsen ne'. <sup>16</sup>Nu na'an nchгаа cha' nu yato'o can', mdaа suun lo'o nten nu mdiyaa can', cha' 'in yu nu yu'hui cui'in xa'an 'in can', lo'o cha' 'in cuhue' can'. <sup>17</sup>Xacan' scasca ne' mjñan ne' 'in Jesús si'yana

tyi'o ñi se'en can'. <sup>18</sup>Xa cua' yten Jesús ni' yca na'an can', lo' yu nu yu'hui cui'in xa'an 'in can' mjñan yu cha' tsu'hue 'in ñi, cha' tca tsaá yu lo'o ñi. <sup>19</sup>Una Jesús a mdaa ñi cha' cuiya', lo' juin ñi 'in yu: Quiaa nde ña'an 'in, lo' quitsa' 'in nchгаа nten 'in ña'an cha' tsu'hue m'ni Ndiose lo'o, lo' ña'an mña'an 'tnan ti' ñi 'in. <sup>20</sup>Xacan' nguia ytsa' yu 'in nten nu ndi'in scasca quichen se'en lyi'ya loo Decápolis, ña'an cha' tsu'hue nu m'ni Jesús lo'o yu, lo' nchгаа ne' yuhue ti' ne'.

### Cha' 'in sñe' Jairo lo'o nu yla' ste' Jesús

<sup>21</sup>Xiya' mdijin xi'yu Jesús lo'o yca na'an xca tso' tiyo' can', lo' mdyisnan nguio' ti'in qui'an nten tu'hua se'en ndon ñi can'. <sup>22</sup>Can' mdiyaa sca yu naan Jairo, sca yu ndlo tñan se'en n'ni tnu ne' judio 'in Ndiose, xa na'an yu 'in ñi mdyi'ya xtyin' yu tloo ñi. <sup>23</sup>Lyeé mjñan yu 'in ñi lo' nchcui' yu: Cua' caja ti sca sñen'. Cu'ni um cha' tsu'hue tsaá um se'en nscua, lo' ti'in tyaa um yaa' um 'in lo' chca. <sup>24</sup>Xacan' mdo'o ñi nguiaa ñi lo'o yu, lo' qui'an 'a nten mducui ncha'an 'in ñi, hasta nsta su'hua ta'a ne' lo'o ñi. <sup>25</sup>Lja nten can' ntsu'hui sca ne' cuna'an, nu cua' ntsu'hui tichcua yjan ti'i lo'o quicha nguilo tne. <sup>26</sup>Lyeé 'a cua' mdijin ne' nu ti'i yaa' ne' nu n'ni rmiyu, a cunta cua' ngulyijyi ne' ña'aan tñi nu su 'in ne', lo' a sca cunta yu'hui 'in ne', cui' ca nu nde lyeé la ti'i ne'. <sup>27</sup>Xa ynan ne' cha' 'in Jesús, cui' xaa yaan ne' nde chon' ñi lja nten qui'an can', lo' yla' ne' ste' ñi, <sup>28</sup>si'yana ñan ti' ne': Siya' cua' tsu'hue ste' ti ñi culan', lo' chcan. <sup>29</sup>Cui' ña'an lcaa ngulyijyi ylo tne can' 'in ne', lo' ngüi ti' ne' si'yana mchca ne'. <sup>30</sup>Cui' xaa ngu'ya Jesús cunta si'yana lo'o cha' cuiya' 'in ñi mchca sca nu yla' 'in ñi, lo' mxiton ñi mñicha' ñi 'in nten can', cha' ti nu yla' ste' ñi. <sup>31</sup>Yu ta'a nda'an ñi juin 'in ñi: Ña'an um tsala ña'an qui'an nten re nsta su'hua ne' 'in um, lo' ti' ñicha' um, ti ca nu yla' 'in um. <sup>32</sup>Una Jesús tyi'iin mxina'an ñi cha' ti ca nu yla' 'in ñi. <sup>33</sup>Ne' cuna'an can' ngu'ya ne' cha' tiyaa ña'an cha' nu yato'o 'in ne', mdyisnan mchcuan ne' si'yana lyeé ytsen ne', lo' mdyi'ya xtyin' ne' tloo ñi, lo' mtsa' ne' 'in ñi ña'aan cha' nu yato'o 'in ne'. <sup>34</sup>Lo' juin ñi 'in ne' cuna'an can': Sñen', cua' mchca si'yana ya qui'an ti' ñan. Quia lya lo' quinu luhui, a sca la cha' chu'hui tiquee. <sup>35</sup>Can' cha' ti' ndon ycuil' ñi, xa mdiyaa tucua snan yu nu mdo'o la na'an 'in yu nu ndlo ca tñan can', lo' juin yu: Cua' ngujui sñe' um. ¿Ñi cha' ti' ndaa um cha' nsin' ti' 'in ñi re? <sup>36</sup>Ngune 'in Jesús cha' nu ycuil' yu, lo' juin ñi 'in yu nu ndlo tñan can': A cutsen um, tsaloo ti tsa qui'an ti' um. <sup>37</sup>A mdaa ñi ya' chcui ncha'an qui'an la nten 'in ñi, tsa yu Tyo ti, yu Jacobo, lo'o yu Xuhua ta'a ngula yu Jacobo, ya lo'o ñi. <sup>38</sup>Xa mdiyaa jun na'an 'in yu nu ndlo tñan can', na'an ñi qui'an 'a nten cua' ndi'in can', lo' ndi'in ynan ne'. <sup>39</sup>Ña'aan yten ñi ña'an can', juin ñi 'in nten can': ¿Ñi cha' lyeé 'a nguilo ti'in um lo' nguinan um? Cuhui' cua, si'i na ngujui cuhui', na lja' ti cuhui'. <sup>40</sup>Xacan' mstyí lyi'o ne' 'in ñi. M'ni ñi cha' mdo'o ne' nde

lyiya', tsa sti ti cuhui' lo'o jyi'an cuhui', lo'o yu ta'a nda'an ti ñi, yten lo'o ñi la se'en nscua cuhui' can'. <sup>41</sup>Msñi ñi yaa' cuhui', lo' juin ñi 'in lo'o cha' nu nechui' ñi: Talita cumi. Cha' re nechca ti' chcuí': Maa, 'in nechui' lyi'on, tyitucui. <sup>42</sup>Cui' xaa mdyitucui cuhui' lo' mdyisnan mda'an cuhui'. Lo' cua' ntsu'hui cuhui' tichcua yjan. Ndyijyin ya' yuhue ti' ne' ña'an cha' nu yato'o can'. <sup>43</sup>Una lyee 'a mjñan ñi 'in ne', si'yana a chcuí' ne' lo'o ñi sca tucui cha' nu yato'o, lo' ngulo ñi tñan si'yana taa ne' na cu cuhui'.

### Xa nguila Jesús quichen Nazaret

**6** <sup>1</sup>Xacan' mdo'o Jesús nguiaa ñi lo'o yu ta'a nda'an ñi nde quichen tyi ñi. <sup>2</sup>Xa mdiyaa tsaan nu nxitñan' ne', mdyisnan ngulo'o ñi 'in nten ndi'in se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose. Qui'an 'a nten can' ngune 'in ne' cha' nu ndlo'o Jesús, nduhue ti' ne' 'in ñi, lo' nechui' ne': ¿La ta ngulo yu re cha' nu nechui' yu? ¿La jui cha' tiyaa re 'in yu, lo' nechca n'ni yu scasca cha' nu tnu? <sup>3</sup>¿Ta si'i cuityi yca lca yu re, cui' sñe' María? ¿Ta si'i Jacobo, yu See, yu Juda lo'o Simón lca ta'a ngula yu? ¿Ta si'i nchгаа nu cuna'an ta'a yu ndi'in lo'o na quichen re? Can' cha' a tsu'hue lca tiquee ne' lo'o ñi. <sup>4</sup>Juin Jesús 'in nten can': Sca yu nu nxiycui' Ndiose 'in, xca quichen ndyijyi nu nducuan xu'hue 'in yu, una quichen tyi yu, ta lja ta nten 'in yu, uta la na'an 'in yu, a ndyijyi nu cuan xu'hue 'in yu. <sup>5</sup>A jui ña'an cu'ni Jesús qui'an la cha' nu tnu quichen tyi ñi, cui' ca nu tucua snan ti nu ti'i m'ni chca ñi, xa mdi'in tyaa ñi yaa' ñi 'in. <sup>6</sup>Nduhue 'a ti' ñi 'in ta'a quichen tyi ñi si'yana a ndiya qui'an ti' ne' 'in ñi. Xacan' mdo'o Jesús, nguiaa ñi scasca quichen suhue ti nu ndi'in cui' ti can', lo' ngulo'o ñi 'in ne'.

### Xa ngua'an tñan Jesús 'in tichcua yu

<sup>7</sup>Xacan' msi'ya ñi 'in tsa tichcua yu ta'a nda'an ca ñi, lo' cunda tucua ti yu ngua'an tñan ñi 'in yu tsa yu scasca quichen, mdaa ñi cha' cuiya' culo yu cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in nten. <sup>8</sup>Ngulo ñi tñan 'in yu si'yana ñi sca na lo' a cui'ya yu, tsaloo yca scaan ti yu, ñi a cui'ya yu cuijyin, ñi na nu cu yu, ñi tñi lo' a cui'ya yu, <sup>9</sup>tsaloo ti quinan lo'o ste' ndon ti yu tsa yu. <sup>10</sup>Xacan' juin ñi 'in yu: Xa tiyaa um sca quichen, cha' nde'en nu taa na'an 'in quinu um, can' tyi'in um tsalja nu quilyu um quichen can'. <sup>11</sup>Cha' nde'en se'en a cuan xu'hue ne' 'in um, ñi a ton nscan ne' cha' nu chcuí' um, tyi'o um can' lo' scuín um yuu quiya' um, lo' quinu cunta 'in ne' cha' nde'en la cha' caan 'in ne'. Nu cha' ñi chcuín' lo'o um, nten ndi'in quichen can', lyee la tyijyin ne' nu ti'i que ña'an ntsu'hui cha' tyijyin ne' Sodoma lo'o Gomorra, xa cu'ni Ndiose xñan bsya 'in nten chendyu. <sup>12</sup>Xacan' mdo'o yu nguiaa yu, lo' ycui' yu lo'o nten si'yana xilo'o chon' ne' qui'ya ngui'ni ne'. <sup>13</sup>Ngulo yu qui'an cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in nten, a cunta qui'an nu ti'i mxita'an yu ceite 'in, lo' mchca.

### Xa ngujui yu Xuhua nu mducua tya 'in nten

<sup>14</sup>Yu nu lca ree Herode ynan yu cha' 'in Jesús, si'yana cua' mscua cueen cha' 'in ñi sca chcuí se'en can'. Ndeña'an nchcuí' yu cha' 'in ñi: Yu Xuhua nu mducua tya 'in nten cua' mdyiqui'o yu, can' cha' nchca n'ni yu cha' nu tnu.

<sup>15</sup>Ntsu'hui xca nu nchcuí': Elía lca yu re. Ntsu'hui xca nu nchcuí': Cui' sca yu nu nxiycui' Ndiose 'in lca yu, tsaña'an mxiycui' ñi 'in scasca la tucui cua' s'ni.

<sup>16</sup>Xa ynan yu Herode cha' can', juin yu: Cui' ca yu Xuhua nu ngulon tñan xi'yu yni can' lca yu re, lo' cua' ñii cua' mdyiqui'o yu.

<sup>17</sup>Ycui' ca yu Herode ngulo yu tñan si'yana quinu yu Xuhua can', scan' yu lo'o carena lo' tsaá yu na'an chcuán. M'ni yu cuaña'an si'ya sca ne' cuna'an naan Herodía, cuilyi'o yu Lpe ta'a ngula yu, yato'o ngulyaa yu Herode 'in ne' lo' ndi'in lyi'o yu 'in ne'.

<sup>18</sup>Yu Xuhua can' nchcuí' yu lo'o Herode si'yana a tsu'hue tyi'in lyi'o yu cuna'an 'in ta'a yu.

<sup>19</sup>Can' cha' lyee la yten cha' nsin' ti' tiquee ne' cuna'an can', lo' nan ne' ña'an nu cujuí ne' 'in yu Xuhua, tyicana a juí ña'an na,

<sup>20</sup>si'yana yu Herode ntsu'hui sca ytsen 'in yu tloo yu Xuhua can', jlyo ti' yu lca can' sca nten nu ñi ndi'in cha' 'in, nu ndu'hui sca chendyu nu luhui tloo Ndiose, can' cha' nxñi yu cunta si'yana a sca ca 'in. Nducui ti' yu ne 'in yu cha' nu nchcuí' yu Xuhua can', siya' lyee nsu'hua yu cha' tiquee yu.

<sup>21</sup>Una mdiyaa tsaan nu nta ne' cuna'an can', cui' tsaan nu ngu'ya nii yu Herode, msu'hua yu sca ta'a. Msi'ya yu 'in nchgaa ta'a lyi'ya yu tñan nu ndon loo lati, lo'o x'nan sindatu, lo'o nu ndon loo lati ndi'in se'en lyi'ya loo Galilea.

<sup>22</sup>Lja nchca ta'a can' yten ne' cuna'an sñe' Herodía lo' yla quiya' ne' tloo ree Herode can', mdiyaa 'a ti' yu lo'o nchgaa ta'a nducua yu ña'an yla quiya' ne' cuna'an can'. Xacan' juin yu 'in ne' cuna'an can': Jñan na nu nchca ti', lo' nan' taan 'in na 'in.

<sup>23</sup>M'ni tyi'ya yu 'in Ndiose xa juin yu 'in ne': Jñan na nu nchca ti', lo' a 'ni cha' siya' tsa tlu'hue cha' cuilyiya' nu ndi'in 'ñan, lo' taan 'in na 'in.

<sup>24</sup>Mdo'o ne' cuna'an can', nguia ñicha' ne' 'in jyi'an ne', lo' juin ne': ¿Ñi na ta jñan 'in ree? Cui' xaa mxcuén jyi'an ne': Jñan que Xuhua nu mducua tya 'in nten.

<sup>25</sup>Ndla ndsa ti yten ne' cuna'an can' se'en nducua ree can', lo' juin: Jni re ñii nchca tin' sca qui'nán se'en ntsu'hui que Xuhua nu mducua tya 'in nten.

<sup>26</sup>Ngulu'un 'a ti' yu ree, lo' si'yana cua' ycui' yu sca cha' nu ñi ca tloo nchgaa ta'a nducua yu, a juí 'a ña'an ti' xitsa'an yu cha' nu cua' mdi'in tyaa yu.

<sup>27</sup>Cui' xaa ngulo yu tñan 'in sca sindatu 'in yu si'yana quia 'ya que yu Xuhua can'.

<sup>28</sup>Yaa yu sindatu lo' msi'yu yni yu Xuhua se'en ntsu'hui yu na'an chcuán, nguian lo'o yu que can' ndi'in na sca ni' qui'nán, lo' mdyaa yu 'in na 'in nu cuna'an can', lo' nu cuna'an can' cua' mdyaa 'in na 'in jyi'an.

<sup>29</sup>Yu ta'a mda'an yu Xuhua, xa ynan yu cha' si'yana cua' ngujui yu, ya chcuán yu cunta 'in, lo' ya tsi' yu 'in.

### Mxicu Jesús tsa ca'yu mii yu qui'yu

<sup>30</sup>Xacan' nguila yu ta'a nda'an ca Jesús, lo' mtsa' yu 'in ñi nchgaa ña'an nu m'ni yu, lo'o ña'an nu ngulo'o yu 'in nten se'en yaa yu.

<sup>31</sup>Lo'

juin ñi 'in yu: Tsa xitñan' na sca se'en tsa ycuil' ti na. Juin ñi cuaña'an si'yana qui'an 'a nten nguia yaan ne' se'en nguilyu ñi, lo' ñi nu ti' cu jun, lo' a ndyijyi 'a xaa. <sup>32</sup>Xacan' yten jun ni' yca na'an, mdo'o jun nguiaa jun sca se'en tsa ycuil' ti jun. <sup>33</sup>Una qui'an 'a nten na'an ne' xa mdo'o jun nguiaa jun, lo' yuhui lyoo ne' 'in jun, can' cha' scasca quichen mdo'o ne' mda'an quiya' ti ne', lo' culo nducua la ne' mdiyaa ne' se'en ntsu'hui cha' tiyaa ñi. <sup>34</sup>Xa mdyi'o Jesús ni' yca na'an can', na'an ñi si'yana qui'an 'a nten cua' nguio' ti'in can', lo' mña'an 'tnan ti' ñi 'in ne' si'yana ndi'in ne' ña'an nchca ti' slya' nu a ntsu'hui x'nan. Lo' qui'an 'a cha' ngulo'o ñi 'in ne'. <sup>35</sup>Xa cua' msiin tsaan can', mdiyaa yu ta'a nda'an ñi tloo ñi lo' juin yu: Cua' msiin na, lo' tijyo' nguinu quichen re. <sup>36</sup>Tsu'hue lati cha' chcuil' um lo'o ne', tsa si'i ne' na nu cunajo'o 'in ne', la ña'an ti se'en nga'an nten ni' quixin' uta quichen suhue ti, si'yana a nda'an lo'o ne' na nu cu ne'. <sup>37</sup>Mxcuen Jesús 'in yu: ¿Ñi cha' ta a xicu um 'in ne'? Juin yu: ¿Ta nchca ti' um culyijyi hua tñi tsaña'an nu cu'ni na canan tucua ciento tsaan, lo' xi'i hua jaslya nu cu ne' re? <sup>38</sup>Lo' juin ñi 'in yu: Cu'ni cunta um cha' ñi ncuja jaslya nda'an lo'o um. Xa ngujlyo ti' yu xacan' juin yu: Ca'yu ti jaslya lo'o tucua ti cula. <sup>39</sup>Ngulo ñi tñan 'in yu ta'a nda'an ñi si'yana chcuil' yu lo'o nten can', si'yana sten tucua ne' cunda scaa ta ne' loo qui suhue ti can'. <sup>40</sup>Yten tucua ne' cunda scaa ta ne': Ntsu'hui se'en nducua cunda ciento ne', lo' xca se'en nducua ne' cunda tu'hua tyi ne'. <sup>41</sup>Xacan' msñi Jesús ta'a ca'yu jaslya lo'o chcuiaa cula can', mscuen ñi tloo ñi nde ni' cuan lo' mdyaa ñi xu'hue 'in Ndiöse, msu'hue ñi 'in na lo' mdaa ñi 'in na 'in yu ta'a nda'an ñi. Can' yu mtsa 'in na 'in nchgaa nten can'. Cui' cuaña'an m'ni ñi lo'o chcuiaa cula can'. <sup>42</sup>Nchgaa ne' ycu ne' tsaya' ngula' ti' ne'. <sup>43</sup>Lo' ti' mxo' yu cha tichcua xcuhui jaslya nu nguinu ycu ne' lo'o cula can'. <sup>44</sup>Tsalca yu qui'yu nu ycu jaslya can' ndiyaa yu tsa ca'yu mii yu.

### Xa mda'an Jesús loo tyi'a

<sup>45</sup>Cui' xaa ngulo Jesús tñan 'in yu ta'a nda'an ñi si'yana sten yu ni' yca na'an, chcuia loo yu lo' tyijyin yu xca tso' tiyo' can' se'en ndi'in quichen Betsaida, lja nu ti' nsla' ta'a ñi lo'o nten qui'an can'. <sup>46</sup>Xa cua' msla' ta'a ñi lo'o nten can', ycuen ñi sca loo qui'ya si'yana chcuil' lyi'o ñi 'in Ndiöse. <sup>47</sup>Xa cua' ngu'ya tla can', cua' tiyaa ti yca na'an can' tlu'hue tiyo', una ti' ndon ñi tu'hua tyi'a can' scati ñi. <sup>48</sup>Na'an ñi si'yana cua' xtyi lo'o juesa ti nguiaa yu ta'a nda'an ñi, si'ya cui'in nu ljaan loo yu. Nde cua' ljaan xaa mdo'o Jesús nguia ncha'an ñi 'in yu, mda'an quiya' ñi loo tyi'a can', m'ni ñi cha' tyijyin ta ti ñi se'en nguiaa yca na'an can'. <sup>49</sup>Xa na'an yu nda'an quiya' ti ñi loo tyi'a can', msque' ti' yu si'yana sca cuxee lca ñi, lo' msi'ya yja yu, <sup>50</sup>si'yana nchgaa yu na'an yu 'in ñi, lo' lyee ytsen yu. Una cui' xaa can' ycuil' Jesús lo'o yu: Cu'ni tnu tiquee um si'yana nan' lcan, a cutsen

um. <sup>51</sup>Xacan' ycuen ñi ni' yca na'an can', cui' xaa ngulyijyi cui'in can', lo' ndyijyin ya' yuhue' ti' yu. <sup>52</sup>Ñi a nchca qui'ya yu cha' tiyaa, ñi cha' nchca ti' chcui' xa msu'hue ñi jaslya nu ycu ne' can', si'yana ti' nchcun cha' tiyaa 'in yu.

### M'ni chca Jesús 'in ne' Genesaret

<sup>53</sup>Xa cua' mdijin xi'yu jun loo tyi'a can', mdiyaa jun loo yuu Genesaret. Lo' tu'hua tyi'a can' mscan' ca'an jun 'in yca na'an can'. <sup>54</sup>Ña'aan mdyi'o jun ni' yca na'an can', cui' xaa yu'hui lyoo nten can' 'in Jesús. <sup>55</sup>Msnan ne', nguia 'ya ne' 'in nu ti'i sca chcui se'en can', lo' mdiya lo'o ne' 'in nscua loo qui'ñan se'en nu ngune cha' mdiyaa ñi. <sup>56</sup>Lo' la ña'an ti quichen suhue ti se'en nda'an ñi, lo'o quichen tnu, ta se'en nga'an nten ni' quixin', uta tu'hua tucueen se'en nu ntsu'hui cha' tyijyin ñi, ndiya lo'o ne' 'in nu ti'i. Lo' nu ti'i can' njñan cha' tsu'hue 'in ñi, siya' cua' tsu'hue tu'hua ste' ti ñi cha' taa ñi cula' can', lo' nchгаа nu yla' ste' ñi mchca.

### Cha' coo' nu ntsu'hui ni' cusya 'in nten

**7** <sup>1</sup>Xacan' mdiya ti'in tucua snan ne' fariseo tloo Jesús, lo'o chcua xnan ne' escriba nu mdo'o quichen Jerusalén. <sup>2</sup>Xa na'an ne' si'yana yu ta'a nda'an Jesús nchcu yu, lo' a ngunan' yu tsaña'an nu ntsu'hui cha' 'in ne', mdaa ne' qui'ya si'ya cha' can'. <sup>3</sup>Si'yana tsalca ne' fariseo lo'o nchгаа la ña'an ne' judio, tla 'a nguia ncha'an ne' nchгаа cha' nu mxnu scua nten cula 'in ne', lo' a nchcu ne' cha' a culo nducua ñaan' ne'. <sup>4</sup>Xa nguila ne' ndyi'an ne' se'en nchca quiya', a nchcu ne' cha' a culo nducua ñaan' ne'. A cunta qui'an la cha' nu ti' nxu'hua se'en ne', ña'an nchca ti' scasca loo na nu nji'an ne', vaso, quiton', ta castyo chcuán, a cunta lo'o qui'ñan. <sup>5</sup>Ne' fariseo lo'o ne' escriba mñicha' ne' 'in Jesús: ¿Ñi cha' ta yu ta'a nda'an, a n'ni cunta yu ña'an cha' nu mxnu scua nten cula 'in na, lo' a ñaan' yu xa nchcu yu? <sup>6</sup>Mxcuen ñi 'in ne': 'Un ne' nu a ñi ndi'in cha' 'in, cha' ñi ca ña'an cha' nu mxiycui' Ndiose 'in yu Isaíá cha' nu 'in um, xa juin yu: —Nten re n'ni tnu ne' 'ñan lo'o tu'hua ti ne', una cusya 'in ne' tijyo' nchca na siin'. <sup>7</sup>Cua cha' ti n'ni tnu ne' 'ñan, si'yana cha' nu ndlo'o ne' lca na chacui' cha' nu ndlo que ne', lo' nchcui' ne' si'yana cha' 'in Ndiose lca na—. <sup>8</sup>Una nxnu ca'an chon' um cha' nu ngulo Ndiose tñan, lo' nde tsu'hue lati nguia ncha'an um cha' nu cua' ntsu'hui 'in nten, ña'an nchca ti' nji'an um scasca loo na nu ndlya' um, ta quiton', uta vaso, a cunta qui'an 'a cha' ti' nxu'hua se'en um. <sup>9</sup>Ti' juin la ñi 'in ne': 'Un ndlo tso' um cha' nu ngulo Ndiose tñan, se'en nu tyon loo cha' nu cua' ntsu'hui 'in um. <sup>10</sup>Nde sca cha' nu ycui' Moisé: —Cu'ni suun um 'in um tloo sti um lo'o jyi'an um—, lo' —nu taja 'in sti lo'o jyi'an tyi'o tñan caja can'—. <sup>11</sup>Una 'un nchcui' um cha' sca yu qui'yu nu ndi'in na 'in, lo' tsaloo chcui' ti yu lo'o nten cula 'in yu, si'yana na nu ndi'in 'in yu lca

na Corbán (cha' re nchca ti' na nchcui' na si'yana cua' lca na sca lcuan 'in Ndiöse), <sup>12</sup>lo' ndiyato'o a ndaa um cha' cuiya' ti' ta yaa' yu 'in nten cula 'in yu. <sup>13</sup>Cuaña'an ndlo tso' um ycha' Ndiöse, ña'an ca si'yana tsa quiñan um lo'o cha' nu cua' ntsu'hui 'in um. Cui' cuaña'an lryan y'ni um lo'o scasca la cha'. <sup>14</sup>Xacan' msi'ya Jesús 'in nten can', lo' juin ñi: Nchгаа um quine 'in um, lo' qui'ya um cha' tiyaa cha' nu chcuin'. <sup>15</sup>Si'i si'ya cha' nchcu, can' cha' a luhui cusya 'in ne', cui' ca nu si'ya cha' nu ndyi'o ni' cusya 'in ne', can' nu n'ni coo' 'in ne'. <sup>16</sup>Nchгаа nu ndon nscan cha' re, qui'ya cunta 'in na. <sup>17</sup>Xacan' mdo'o tso' Jesús lo'o yu ta'a nda'an ñi lja nten qui'an can', lo' yten jun sca na'an, can' mñicha' yu 'in ñi, cha' ña'an ndyi'o cha' nu ycu' ñi can'. <sup>18</sup>Lo' juin ñi 'in yu: ¿Ta na lo'o um nchcun cha' tiyaa 'in um? ¿Ta na a ndyi'ya um cunta si'yana si'i si'ya cha' nchcu, nchca coo' cusya 'in ne'? <sup>19</sup>Si'i ni' cusya 'in ne' ndyi'an na nu nchcu ne', cui' ca nu nde ni' ne' nguiaa na lo' ndyijy'in ti na. Lo'o cha' nu ycu' ñi re ca jlyo ti' na si'yana nchгаа loo na tca cu na. <sup>20</sup>Lo' ti' juin la ñi: Cha' nu ndyi'o ni' cusya 'in nten, can' na nu n'ni coo' 'in ne'. <sup>21</sup>Si'yana ni' cusya 'in ne' ndyi'o nchгаа cha' tiyaa ngunan', cha' nu nguiten yu'hui ne' lo'o cuilyi'o nten uta lo'o ne' ycu' ti, cha' nu ndujui ta'a ne', <sup>22</sup>cha' cunan, nu nchcui ti' ne' cha' cuilyiya', cha' nducun', cha' cuiñi, nu a ndii ti' ne' cha' jyi'o, cha' njñan ti', cha' nu nchcui' ca'an ta'a ne', cha' siye', lo'o cha' nu n'ni ne' cua' ña'an ti. <sup>23</sup>Nchгаа cha' re ndyi'o ni' cusya 'in ne', can' nu n'ni coo' 'in ne'.

### Cha' 'in ne' sirofenicia

<sup>24</sup>Xacan' mdo'o Jesús nguiaa ñi se'en lyi'ya loo quichen Tiro lo'o Sidón, can' yten ñi sca na'an, ncua ti' ñi si'yana a tucui nu ca jlyo ti' la mdiyaa ñi, una a ncua chu'hui cutsi' ñi. <sup>25</sup>Sca ne' cuna'an nu ntsu'hui cui'in xa'an 'in sñe', xa ynan ne' cha' si'yana mdiyaa ñi can', cui' xaa mdiyaa ne' se'en ndon ñi, lo' mdyi'ya xtyin' ne' tloo ñi. <sup>26</sup>Lca ne' sca ne' griego nu ncua tyi Sirofenicia, mjñan ne' cha' tsu'hue 'in ñi si'yana culo ñi cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in sñe' ne'. <sup>27</sup>Una mxcuen Jesús 'in ne': Tyaa ya' cu sñe' nten culo nducua la, si'yana a ntsu'hui cha' caja nu culyaa jaslya nu ntsu'hui tuyaa' sñe' ne', lo' taa 'in na cu xni'. <sup>28</sup>Mxcuen ne' 'in ñi: Cha' ñi 'in um Ñi X'nan hua, una lo'o xni' nu ndlyu nde ni' msa, nxo' ycu 'in ta nu nguilo tu'hua nu xuhue ti. <sup>29</sup>Xacan' juin Jesús 'in ne': Tsu'hue ña'an nu ycu', quia lya, cui'in xa'an can' cua' mdyi'o 'in sñe'. <sup>30</sup>Xa nguila ne' la na'an 'in ne', nguija lyoo ne' 'in sñe' ne' nscua loo quiñan, cua' mdyi'o cui'in xa'an can' 'in.

### Xa mchca sca yu cu'un nu yja nchcui'

<sup>31</sup>Xacan' mdo'o Jesús quichen Tiro can', mdijin ñi quichen Sidón, lo' xa cua' mxisti ñi se'en lca Decápolis, xacan' nguila ñi tu'hua tiyo' Galilea.

<sup>32</sup>Can' mdiya lo'o ne' 'in sca yu cu'un nu yja nchcui' se'en ndon Jesús, mjñan ne' cha' tsu'hue 'in ñi si'yana tyi'in tyaa ñi yaa' ñi 'in yu. <sup>33</sup>Lja nten can' mdo'o lo'o Jesús 'in yu ntan ti, yjo' yaa' ñi tunsca yu, ngulo'o siye' ñi, lo' yla' ñi loo tse' yu, <sup>34</sup>xacan' mxina'an ñi nde ni' cuaan, lo' xi'in 'a nguiaan ti' ñi, lo' juin ñi 'in yu: Efata. Cha' re nchca ti' na nchcui' na: Quila na. <sup>35</sup>Cui' xaa nguila tunsca yu lo' mchca tsu'hue tse' yu, lo' mdyisnan ycui' tsu'hue yu. <sup>36</sup>Xacan' ngulo ñi tñan 'in nten can' si'yana a chcui' ne' lo'o ñi sca tucui cha' nu yato'o. Una siya' lye la ngulo ñi tñan 'in ne' si'yana a chcui' ne', nde lye lati mxicune ne' cha' can'. <sup>37</sup>Nten can' ndyijyin ya' yuhue ti' ne' 'in ñi lo' nchcui' ne': Nchгаа cha' nu n'ni ñi tsu'hue na, hasta lo'o nu cu'un lo' n'ni ñi cha' nguila tunsca, nu a nchca chcui' lo' n'ni ñi cha' nchcui'.

### Mxicu Jesús jacua mii yu qui'yu

**8** <sup>1</sup>Yato'o sca tsaan nguio' ti'in qui'an 'a nten, lo' a lo'o 'a na nu cu ne', xacan' msi'ya Jesús 'in yu ta'a nda'an ñi, lo' juin ñi 'in yu: <sup>2</sup>'Ntan 'a tin' 'in nten re, si'yana cua' nchca tsa cucha ndi'in ne' lo'on, lo' a lo'o 'a na nu cu ne'. <sup>3</sup>Cha' culon tñan 'in ne' quiaa ne' la na'an 'in ne', lo' si'yana a nchca cu ne', tsato'o ña'an ti' ne' tucueen quiaa ne', si'yana ntsu'hui ne' re tijyo' mdo'o ne'. <sup>4</sup>Yu ta'a nda'an ñi mxcuen 'in ñi: ¿Na'an ta cu'ni na caja jaslya nu cu ne' re, lo' a tucui ndi'in ca re? <sup>5</sup>Xacan' mñicha' ñi 'in yu: ¿Ñi ncu a ta jaslya nda'an lo'o um? Mxcuen yu 'in ñi: Tsa cati ti na. <sup>6</sup>Ngulo ñi tñan 'in nten can' si'yana sten tucua ne' lyuu. Msñi ñi ta'a cati jaslya can', mdyaa ñi xu'hue 'in Ndiöse, msu'hue ñi 'in na, lo' mdaa ñi 'in na 'in yu ta'a nda'an ñi, can' yu nu cua' mtsa 'in na 'in nchгаа nten can'. <sup>7</sup>A cunta nda'an lo'o yu tucua snan cula suhue ti, ncu an ñi 'in 'in, lo' ngulo ñi tñan 'in yu si'yana quitsa 'in lja nten can'. <sup>8</sup>Nchгаа ne' ycu ne' tsaya' ngula' ti' ne'. Lo' ti' mxo' yu cha cati xcuhui na nu nguinu ycu ne'. <sup>9</sup>Ne' nu ycu can' ndiyaa ne' jacua mii ne'. Xacan' msla' ta'a ñi lo'o ne'. <sup>10</sup>Cui' xaa yten ñi ni' yca na'an lo'o yu ta'a nda'an ñi, mdo'o jun nguiaa jun se'en lca Dalmanuta.

### Mjñan ne' fariseo cha' nu tnu 'in Jesús

<sup>11</sup>Xacan' mdiyaa tucua snan ne' fariseo se'en ndon Jesús, lo' ncu a ti' ne' si'yana cu'ni ñi sca cha' nu tnu nu tyi'o nde ni' cuaan, ña'an ca si'yana su'hua ne' qui'ya 'in ñi. <sup>12</sup>Xacan' xi'in 'a nguiaan ti' ñi, lo' juin ñi: ¿Ñi cha' nten re chacui' cha' nu tnu njñan ne' 'ñan? Una cha' ñi chcuin' lo'o um, ñi sca cha' nu tnu lo' a cu'nin tloo ne'. <sup>13</sup>Ngula' ton ñi 'in ne', lo' xiya' yten jun ni' yca na'an can', mdo'o jun nguiaa jun nde xca tso' tiyo'.

### Cha' 'in ne' fariseo

<sup>14</sup>Yu ta'a nda'an ñi ngujlya ti' yu cui'ya yu na nu cu jun, seen scati jaslya nda'an lo'o yu ni' yca na'an can'. <sup>15</sup>Msu'hua tiyaa ñi 'in yu, lo'



juin ñi: Xñi um cunta 'in um lo'o suun jaslya 'in ne' fariseo, lo'o nu 'in yu Herode. <sup>16</sup>Scasca yu nchcui' yu: Cui' si'yana a lyi'ya na jaslya, can' cha' nchcui' ñi cuaña'an. <sup>17</sup>Ngu'ya Jesús cunta cha' nchcui' yu, lo' juin ñi 'in yu: ¿Ñi cha' nchcui' um si'yana a lo'o jaslya lyi'ya um? ¿Ta xtyi ti' a chcan' 'in um lo' a ndyi'ya um cunta? ¿Ta ti' nchcun 'a cha' tiyaa 'in um? <sup>18</sup>Ndi'in quiloo um lo' a chcan' 'in um, nducua tunsca um lo' a ne 'in um. ¿Ta na a ndiya yu'hui ti' um ña'an m'nin? <sup>19</sup>Xa msu'huen ca'yu jaslya, lo' tsa ca'yu mii nten ycu 'in na, ¿ñi ncu xcuhi ti' m'ni cha'an um lo'o na nu nguinu ycu ne' can'?

### Mxcuen yu 'in ñi: Cha tichcua na.

<sup>20</sup>Ticui' cuaña'an xa msu'huen cati jaslya nu ycu jacua mii nten can', ¿ñi ncu xcuhi na ti' mxo' um? Mxcuen yu 'in ñi: Cha cati na. <sup>21</sup>Lo' juin ñi 'in yu: ¿Ta cui' ña'an ti a ndyi'ya um cha' tiyaa?

### Mchca sca yu cuityin' quichen Betsaida

<sup>22</sup>Xa mdiyaa jun quichen Betsaida, mdiya lo'o ne' 'in sca yu cuityin' se'en ndon Jesús, lo' mjñan ne' cha' tsu'hue 'in ñi si'yana cula' ñi 'in yu. <sup>23</sup>Xacan' msñi ñi yaa' yu cuityin' can', mdo'o lo'o ñi 'in yu nde tu'hua quichen, can' ngulo'o siye' ñi chcuua tso' quiloo yu, mdi'in tyaa ñi yaa' ñi 'in yu, lo' mñicha' ñi 'in yu cha' cua' chcan' chin' 'in yu. <sup>24</sup>Mxina'an yu, lo' juin yu: Chcan' 'ñan se'en nguilyu nten, lo' cua' lca na yca nda'an na xque' tin'. <sup>25</sup>Xiya' mdi'in tyaa ñi yaa' ñi quiloo yu, ngulo ñi tñan 'in yu si'yana xina'an tsu'hue ca yu, lo' nguila xaa quiloo yu, tijyo' loo ncu chcan' 'in yu. <sup>26</sup>Ngulo ñi tñan 'in yu si'yana quiaa yu nde ña'an 'in yu, lo' juin ñi: Una a sten loo quichen, ñi a chcui' lo'o ñi sca tucui cha' nu yato'o 'in.

### Ycui' la yu Tyo tucui ca lca Jesús

<sup>27</sup>Chon' nde'en can' mdo'o Jesús lo'o yu ta'a nda'an ñi, nguiaa jun nde quichen se'en lca Cesarea de Filipo. Tucueen nguiaa jun mñicha' ñi 'in yu: ¿Tucui ta lcan nan' nchcui' nten? <sup>28</sup>Mxcuen yu 'in ñi: Ntsu'hui nu nchcui' si'yana lca um yu Xuhua nu nducua tya 'in nten, xca nu nchcui' si'yana lca um Elía, a cunta ntsu'hui nu nchcui' lca um scasca la yu nu mxiyucui' Ndiöse 'in cua' s'ni. <sup>29</sup>Xacan' juin ñi 'in yu: Lo' 'un jan ñi, ¿tucui ta lcan nan' xque' ti' um? Mxcuen yu Tyo 'in ñi: 'Un lca um ñi nu lca Cristo. <sup>30</sup>Una ngulo ñi tñan 'in nchgaa yu can', si'yana a chcui' yu lo'o ñi sca tucui ti ca lca ñi.

### Ycui' Jesús si'yana ntsu'hui cha' caja ñi

<sup>31</sup>Mdyisnan ngulo'o ñi 'in yu si'yana Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, ntsu'hui cha' tyijyin ñi nu ti'i lyee ya', juin ñi si'yana qui'yu cula

lo'o yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, lo'o ne' escriba, ntsu'hui cha' xcuan tloo ne' 'in ñi, lo' kujui ne' 'in ñi, una nu cua' ca snan tsaan ntsu'hui cha' tyiqui'o ñi. <sup>32</sup>Mtsa' la ñi 'in yu cha' can'. Una yu Tyo ngulo tso' yu 'in ñi, lo' mdyisnan ngusun lo'o yu 'in ñi. <sup>33</sup>Una Jesús mxina'an ñi se'en ndon nchgaa la ña'an yu ta'a nda'an ñi, lo' ngusun lo'o ñi 'in yu Tyo can': Laxa'an, tyi'o tso' siin', si'yana a nda'an lo'o cha' tiyaa 'in Ndiose, cui' ca nu nda'an lo'o cha' tiyaa 'in nten chendyu. <sup>34</sup>Xacan' msi'ya ñi 'in yu ta'a nda'an ñi tsatlyu lo'o nten can', lo' juin ñi: Cha' ta nde'en nu nchca ti' chcui ncha'an 'ñan, 'ni cha' jlya ti' 'in ticuii', lo' nu chcui ncha'an 'ñan, tyaa can' 'in siya' ti. <sup>35</sup>Lo' nchgaa nu ñan ti' culo laa 'in ticuii', tsato'o quinan' can', una nchgaa nu tyaa 'in si'ya cha' 'ñan, lo'o si'ya cha' tsu'hue 'in Ndiose, can' nu tyi'o laa. <sup>36</sup>Si'yana, ¿ñi canan chu'hui 'in ne' cu'ni 'in ne' ña'aan chendyu, lo' nde quinan' cusya 'in ne'? <sup>37</sup>¿Ñi na tca cu'ni ne' nu ti' chcuan ne' cusya 'in ne' xiya'? <sup>38</sup>Cha' nde'en nu xijyi'o ti' lo'on tloo nten nducun' re, ne' qui'ya chendyu, a cunta cha' xijyi'o ti' lo'o cha' nu nchcuin', lo'on nan', Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, xijyi'o tin' lo'o can' xa yaan xiya' lo'o cha' cuiya' 'in Stin, lo'o angujle nu luhui 'in ñi.

**9** <sup>1</sup>Lo' ti' ycu' la ñi lo'o yu: Nu cha' ñi cunen lo'o um, ntsu'hui nu ndon re a caja cha' si'i culo nducua la ña'an sca cha' cuiya' nu tlyu 'in Ndiose ña'an ntsu'hui cha' culo ñi tñan.

### Xa mcha'an ña'an Jesús

<sup>2</sup>Xa cua' mda'a scua tsaan can', mdo'o lo'o Jesús 'in yu Tyo, yu Jacobo, lo'o yu Xuhua, sca loo qui'ya cuaan se'en ycu' ti jun, can' tloo na'an yu mcha'an ña'an ñi. <sup>3</sup>Ste' ñi nguinu nduhui mten tsu'hue ña'an na, ñi te' nu tsu'hue lati nguiten, lo' a nchcua na ña'an mten ste' ñi. <sup>4</sup>Tloo na'an yu ngu'ya ton yu ncua naan Elía lo'o Moisé, lo' ndaa jun cha' lo'o Jesús. <sup>5</sup>Xacan' juin yu Tyo 'in Jesús: Ñi Bstro, tsu'hue 'a si'yana ndi'in hua re, nde tñan hua snan quisin, sca na tyi'in um, xca na tyi'in Moisé, lo' xca na tyi'in Elía. <sup>6</sup>Ñi a ngujlyo 'a ti' yu, ñi cha' chcui' yu si'yana scaña'an ti ndi'in ytsen yu. <sup>7</sup>Xacan' ngu'ya ti'in coo lo' ngo'o yu'hui na se'en ndon jun, lo' ni' coo can' ngune ycu' sca nu ycu': Nde Sñen' nu ta'a lati 'ñan, quine 'in um cha' nu chcui'. <sup>8</sup>Xa mxina'an yu a tucui 'a nu ncua chcan', xca ti Jesús ti' ndon ñi. <sup>9</sup>Xa cua' mdo'o jun loo qui'ya can' yaan jun, ngulo ñi tñan 'in yu si'yana a chcui' yu lo'o ñi sca tucui cha' nu na'an yu, cui' ca nu xa cua' mdyiqui'o Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan la xacan' tca chcui' yu cha' re. <sup>10</sup>Yu'hui cunan cha' re ni' cusya 'in yu, lo' scasca yu ñicha' ta'a yu, cha' ña'an ntsu'hui cha' tyiqui'o ne' cua' ngujui. <sup>11</sup>Mñicha' yu 'in ñi: ¿Ñi cha' ta nchcui' ne' escriba, si'yana yu nu ncua naan Elía ntsu'hui cha' caan yu culo nducua la loo chendyu re? <sup>12</sup>Mxcuen ñi 'in yu: Cha' ñi si'yana Elía ntsu'hui cha' caan culo nducua la, cui' yu ntsu'hui cha' cu'ni chu'hue yu nchgaa loo cha'. ¿Ñi cha' ta nchcui' quityi

'in Ndiose si'yana Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan ntsu'hui cha' tyijyin ñi nu ti'i, lo' caja nu cu'ni lyi'o 'tnan 'in ñi? <sup>13</sup>Una cunen lo'o um si'yana yu Elía cua' yaan yu, lo' jui nu m'ni lyi'o 'in yu tsaña'an nu ncu'a ti' ne', cui' cha' nu cua' nguinu scua cha' 'in yu.

### Mchca sca yu un ntsu'hui cui'in xa'an 'in

<sup>14</sup>Xa nguila jun se'en ndi'in nchgaa la ña'an yu ta'a nda'an ñi, na'an ñi si'yana qui'an 'a nten msu'hua lo'o 'in yu, lo' na'an ñi si'yana ne' escriba lyee nchcui' tyijyin ne' lo'o yu. <sup>15</sup>Nchgaa nten can' yuhue 'a ti' ne' 'in ñi xa nguila ñi, ndla ndsa ti ya ycu' cha' ne' 'in ñi. <sup>16</sup>Mñicha' ñi 'in yu ta'a nda'an ñi: ¿Ñi cha' si'ya nchcui' tyijyin um lo'o nten re? <sup>17</sup>Lja can' ndon sca nu ycu' lo'o Jesús: 'Un ñi nu lca Bstro, nde lryan lo'on sñen' nu ntsu'hui cui'in xa'an 'in, lo' mxnu cu'un na 'in yu. <sup>18</sup>La ña'an ti ndon yu nxñi cui'in 'in yu, nxitlyu na 'in yu, nchcua ngoo' tu'hua yu, nchcu lyi'ya yu, lo' nguia nguityi yu. Cua' ycuin' lo'o yu ta'a nda'an um, si'yana culo yu cui'in xa'an ntsu'hui 'in sñen', lo' a ncu'a 'in yu. <sup>19</sup>Xacan' juin Jesús: 'Un lca um ne' nu a ndiya qui'an ti', ¿tsala ta xaa cui' ti 'ñan nducua tloom? ¿Tsala ta xaa ntsu'hui cha' ta loon 'in um? Quian lo'o um 'in yu. <sup>20</sup>Xacan' mdiya lo'o ne' 'in yu lyo' ti can' se'en ndon ñi, una xa na'an cui'in xa'an can' 'in Jesús, lyee lati msñi na 'in yu tsaya' mxitlyu na 'in yu, mxita yuu na 'in yu, lo' mducua ngoo' tu'hua yu. <sup>21</sup>Mñicha' Jesús 'in sti yu: ¿Ti' ñi xaa nchca 'in yu cuaña'an? Mxcuen yu 'in ñi: Ti' lyo' yu. <sup>22</sup>Lyee 'a nxitlyu su'hua na 'in yu loo quii' lo'o loo tyi'a, nu nchca ti' na cujui na 'in yu. Cha' 'un nde'en la ña'an tca cu'ni um, ña'an 'tnan ti' um 'in hua lo' ta yaa' um 'in hua lo'o yu. <sup>23</sup>Xacan' juin Jesús 'in yu: Cha' 'un tsa qui'an ti' um 'in Ndiose nchgaa cha' tca, si'yana a sca cha' tucui 'in nu ndiya qui'an ti' 'in ñi. <sup>24</sup>Cui' xaa ycu' cueen sti yu: Ndiya qui'an tin', una tya yaa' um 'ñan si'yana lyee la tsa qui'an tin'. <sup>25</sup>Xa na'an Jesús si'yana lyee nguilo ti'in nten can', ngusun lo'o ñi 'in cui'in xa'an can': Cui'in, nu'huin nu mxnu cu'un 'in yu re, nan' culon tñan 'in si'yana tyi'o, lo' a xitucui 'a. <sup>26</sup>Cui' ña'an lcaa ms'lya yja yu, mscuin ti'in na 'in yu lo'o juesa xa mdyi'o na 'in yu, ngula' sti na 'in yu ña'an nchca ti' sca nu ngujui. Scasca ne' nchcui' ne' si'yana cua' ngujui yu. <sup>27</sup>Una Jesús msñi ñi yaa' yu lo' mxiton ñi 'in yu. <sup>28</sup>Xa cua' yten Jesús ña'an, yu ta'a nda'an ñi mñicha' yu 'in ñi sca cunta: ¿Ñi cha' huare' a ncu'a 'in hua culo hua cui'in xa'an cua? <sup>29</sup>Lo' juin ñi 'in yu: Sca cui'in nu cuaña'an a ndyijyi ña'an tyi'o can', cha' si'i culo nducua chcu' lyi'o na 'in Ndiose lo' cu'ni na ayuna.

### Xiya' ycu' Jesús ña'an ntsu'hui cha' caja ñi

<sup>30</sup>Xacan' mdo'o jun nguiaa jun se'en lca Galilea, lo' Jesús ncu'a ti' ñi si'yana a tucui nu ca jlyo ti' la tucueen nguiaa jun, <sup>31</sup>si'yana ndlo'o ñi 'in yu ta'a nda'an ñi, lo' nchcui' ñi: Nan', Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan,

caja nu tyaa 'ñan tuyaa' nten chendyu nu kujui 'ñan, una nu cua' ca snan tsaan tyiqui'on. <sup>32</sup>Yu ta'a nda'an ñi a ngu'ya yu cha' tiyaa cha' nu ycui' ñi, lo' a msti ti' yu ñicha' yu 'in ñi.

### ¿Tucui ca nu ndon loo la?

<sup>33</sup>Xa nguila jun quichen Capernaum, lo' xa cua' ndi'in jun ña'an, mñicha' ñi 'in yu ta'a nda'an ñi: ¿Ñi na si'ya lyeec 'a l'jyan ycui' tiyjyin um tucueen? <sup>34</sup>A mxcuen 'a yu 'in ñi, si'yana jyi'o ti' yu ña'an l'jyan ycui' yu, cha' ti ña'an yu lca yu nu ndon loo lati. <sup>35</sup>Xacan' yten tucua ñi lo' msi'ya ñi 'in ta'a tichcua yu, lo' juin ñi: Cha' nde'en nu nchca ti' ca nu culoo, can' nu qui'ni ca'an 'in la chon', lo' ca nguso 'in nchgaa la tucui. <sup>36</sup>Xacan' msi'ya ñi 'in sca nu lyo' ti, lo' mdi'in tyaa ñi 'in tlu'hue la se'en nducua jun, msu'hua tuscun ñi 'in, lo' juin ñi: <sup>37</sup>Cha' ntsu'hui nu nducuan xu'hue 'in sca nu lyo' ti ña'an nu re, si'ya cha' 'ñan, cu'ni can' cunta si'yana 'ñan nducuan xu'hue, lo' nu nducuan xu'hue 'ñan, si'i tsa 'ñan tin nducuan xu'hue can', cui' ca nu 'in ñi nu ngua'an tñan 'ñan.

### Cha' 'in nu nguiaa tso' 'in Jesús

<sup>38</sup>Yu Xuhua can' juin 'in ñi: 'Un ñi nu lca Bstro, se'en yaa hua na'an hua sca yu nu ndlo cui'in xa'an lo'o cha' cuiya' 'in um, una si'yana si'i ta'a nda'an yu 'in na, a mdaa hua cha' cuiya' ti' cu'ni yu cuaña'an. <sup>39</sup>Una Jesús juin ñi: A ca'a um cu'ni yu cuaña'an, a tucui nu tca cu'ni cha' nu tnu lo'o cha' cuiya' 'ñan, lo' nde chcu' ca'an 'ñan. <sup>40</sup>Si'yana nu a ti'i ti' 'in na, cui' tso' 'in na nguiaa can'. <sup>41</sup>Ña'an tucui ti nu taa siya' sca vaso ti tyi'a co'o um, si'ya cha' 'ñan lo' si'yana nguiaa um tso' 'in Cristo, nu cha' ñi cunen lo'o um, a quinan' xu'hue can'.

### Cha' 'in nu nxityu 'in xca tucui loo qui'ya

<sup>42</sup>Cha' nde'en nu xityu 'in sca nu lyo' ti re loo qui'ya, nu ndiya qui'an ti' 'ñan, tsu'hue lati yni can' scan' tucui sca quee tlyu nu ndiyo ne' trigo, lo' cuun ne' 'in loo tyi'a tujo'o. <sup>43</sup>Cha' si'ya yaa' um cu'ni um qui'ya, si'yu co' um 'in na, tsu'hue lati cha' co' yaa' um sten um chendyu nu a tsatii 'a, lo' si'i nu chcuaa tso' yaa' um tsaa um loo quii' nu a ntsu'hui 'a cha' tyuhui', <sup>44</sup>—sca se'en nu a ntsu'hui cha' tyi ycu cunu' 'in, lo' ñi quii' a ntsu'hui 'a cha' ti' tyuhui'—. <sup>45</sup>Cha' si'ya quiya' um cu'ni um qui'ya, si'yu co' um 'in na, tsu'hue lati cha' co' quiya' um sten um chendyu nu a tsatii 'a, lo' si'i nu chcuaa tso' quiya' um caja nu xityu 'in um loo quii' nu a ntsu'hui 'a cha' tyuhui', <sup>46</sup>—sca se'en nu a ntsu'hui cha' tyi ycu cunu' 'in, lo' ñi quii' a ntsu'hui 'a cha' tyuhui'—. <sup>47</sup>Cha' si'ya quiloo um cu'ni um qui'ya, culo um 'in na, tsu'hue lati cha' sca tso' ti quiloo um sten um se'en ndlo Ndiiose tñan, lo' si'i nu chcuaa tso' quiloo um caja nu xityu 'in um loo quii', <sup>48</sup>—sca se'en nu a ntsu'hui cha' tyi ycu cunu' 'in, lo' ñi quii'

lo' a ntsu'hui 'a cha' tyuhui'—. <sup>49</sup>Si'yana cunda scaa um ntsu'hui cha' ca tiyen' um lo'o quii', lo' nchgaa 'ni nu tiquin tucua ne' tloo Ndiose ca tiyen' na lo'o teje'. <sup>50</sup>Teje' tsu'hue 'a na, una cha' tyi'o tiyen' 'in na, ¿ña'an ta tca ca tiyen' na xiya'? Can' cha' 'un taa um ya' ca tiyen' um, lo' ndyi'ya ti tyi'in um scasca um.

### Cha' 'in ne' nu ndla' ti'in cuilyi'o

**10** <sup>1</sup>Mdo'o Jesús nguiaa ñi, lo' mdiyaa ñi se'en lca Judea, xacan' mdo'o ca'an ñi xca tso' chco tlyu Jordan. Ticui' ti ña'an nguio' ti'in nten se'en mdiyaa ñi, lo' xiya' ngulo'o ñi 'in ne' si'yana cuaña'an ntsu'hui cha' 'in ñi. <sup>2</sup>Tucua snan ne' fariseo mdiyaa ne' se'en ndon Jesús, sca cha' can' ti 'in ne' mñicha' ne' 'in ñi: ¿Ta ntsu'hui cha' cuiya' 'in yu qui'yu cula' ti'in yu cuilyi'o yu? <sup>3</sup>Mxcuen ñi 'in ne': ¿Ña'an ta ngulo Moisé tñan 'in um? <sup>4</sup>Lo' juin ne' 'in ñi: Yu Moisé mdaa cha' cuiya' 'in yu qui'yu cula' ti'in yu cuilyi'o yu, una cha' tsa' scua sca quityi 'in yu. <sup>5</sup>Lo' juin Jesús 'in ne': Mdaa yu cha' cuiya' can', una si'ya cha' lye' ti' 'in um. <sup>6</sup>Una culoo xa mtñan Ndiose chendyu, —qui'yu lo' cuna'an mtñan ñi. <sup>7</sup>Can' cha' yu qui'yu ntsu'hui cha' tyi'o tso' yu sii' sti yu lo'o jyi'an yu, lo' tyi'in yu lo'o cuilyi'o yu, <sup>8</sup>lo' chcuaa can' sca tucui ti lca—, cua' si'i 'a tucua lca can', cui' ca nu scati lca. <sup>9</sup>Can' cha' nu cua' m'ni sca Ndiose 'in, a ntsu'hui 'a cha' ti' cula' ti'in ta'a. <sup>10</sup>Xa cua' mdiyaa jun ña'an, yu ta'a nda'an ñi mñicha' yu 'in ñi si'ya cha' can'. <sup>11</sup>Mxcuen ñi 'in yu: Yu nu ndla' ti'in 'in cuilyi'o, lo' tyi'in yu lo'o xca ne' cuna'an, qui'ya ngui'ni yu tloo cuilyi'o ca yu. <sup>12</sup>Ticui' cuaña'an sca ne' cuna'an nu ndla' ti'in 'in cuilyi'o, lo' tyi'in ne' lo'o xca yu qui'yu, ticui' qui'ya ngui'ni ne'.

### Xa mcuan Jesús 'in nu suhue ti

<sup>13</sup>Xacan' mdiyan lo'o ne' 'in nu suhue ti se'en nducua Jesús, si'yana tyi'in tyaa ñi yaa' ñi que, una yu ta'a nda'an ñi ngusun lo'o yu 'in ne'. <sup>14</sup>Xa na'an Jesús cha' can', a mdyaa ti' ñi lo' ngusun lo'o ñi 'in yu, lo' juin ñi: Tyaa um ya' caan nu suhue ti se'en nducuan, lo' a chcui ndijin um, si'yana nchgaa nu cu'ni lyo' 'in ña'an nu suhue ti re, can' nu qui'ni ca'an 'in se'en ndlo Ndiose tñan. <sup>15</sup>Nu cha' ñi cunen lo'o um: Sca nten cha' a cuan xu'hue ne' 'in Ndiose tsaña'an nguiaa cha' 'in nu suhue ti, a tca sten ne' se'en ndlo ñi tñan. <sup>16</sup>Xacan' msu'hua tuscun ñi 'in nu suhue ti can', mdi'in tyaa ñi yaa' ñi que, lo' ncuan ñi 'in.

### Cha' 'in sca yu cuilyi'a'

<sup>17</sup>Xa mdo'o Jesús nguiaa ñi, carre ti mdo'o sca yu nu yan ycaa 'in ñi, mdyi'ya xtyin' yu tloo ñi, lo' mñicha' yu 'in ñi: 'Un ñi nu lca Bstro, lca um sca nu tsu'hue 'a, ¿ñi na tca cu'nin si'yana caja chendyu nu a tsatii 'a 'ñan? <sup>18</sup>Mxcuen Jesús 'in yu: ¿Ñi cha' nchcui' si'yana lcan sca nten nu tsu'hue?

A tucui nu tsu'hue, scati Ndiose tsu'hue ñi. <sup>19</sup>Cua' jlyo ti' ña'an tñan ngulo Ndiose: —A sten yu'hui um lo'o cuilyi'o nten, a cujui um nten, a cu'ni um cunan, a chcui' um cha' cuiñi—, ñi a cuñilyi'o um nten, —cu'ni suun um 'in um tloo sti um lo'o jyi'an um—, <sup>20</sup>Xacan' mxcuen yu 'in ñi: Ñi Bstro, ti' lyon' nxu'huan se'en nchgaa cha' re. <sup>21</sup>Jesús mxina'an ñi tloo yu lo' mña'an 'tnan ti' ñi 'in yu, lo' juin ñi: Ndiyaa lyijyi xca cha' 'in, quiaa lo' cujui' nchgaa na nu ndi'in 'in lo' cutsa tñi can' 'in nu ti'i, cuaña'an caja cha' cuilyiya' 'in la ni' caaan, xacan' chcui ncha'an 'ñan, siya' ti tyaa 'in si'ya cha' 'ñan. <sup>22</sup>Ndyijyin ya' ngulu'un ti' yu nguiaa yu si'ya cha' nu ycu' ñi lo'o yu, si'yana lyeec cuilyiya' yu. <sup>23</sup>Xacan' tyi'iin mxina'an Jesús, lo' juin ñi 'in yu ta'a nda'an ñi: Tucui 'a ña'an sten sca yu cuilyiya' se'en ndlo Ndiose tñan. <sup>24</sup>Yu ta'a nda'an ñi lyeec 'a yuhue ti' yu si'ya cha' nu ycu' ñi, una Jesús ycu' ñi xiya': Sñen', sca nten nu nchcui ti' cha' cuilyiya', tucui 'a ña'an sten can' se'en ndlo Ndiose tñan. <sup>25</sup>Cuti la tyijyin sca camello quito quiya' cuxa, que ña'an nu sten sca yu cuilyiya' se'en ndlo Ndiose tñan. <sup>26</sup>Yu ta'a nda'an ñi lyeec la yuhue ti' yu, lo' scasca yu ñicha' ta'a yu: ¿Ti nu tca tyi'o laa cha' na can'? <sup>27</sup>Mxina'an Jesús se'en ndi'in yu, lo' juin ñi: Cha' nu 'in nten, a ndyijyi ña'an na, una lo'o tso' 'in Ndiose nchgaa cha' tca. <sup>28</sup>Yu Tyo mdyisnan ycu' yu lo'o ñi: Una huare' cua' ngula' ti'in hua nchgaa na nu ndi'in 'in hua, lo' llyan ncha'an hua 'in um. <sup>29</sup>Mxcuen Jesús 'in yu: Nu cha' ñi cunen lo'o um, cha' nde'en nu xnu tucua na'an 'in, uta xnu ti'in ta'a ngula, uta 'in sti lo'o jyi'an, uta 'in cuilyi'o, uta sñe', lo' ta cula' sti yuu se'en n'ni tñan, lo' nu cu'ni cuaña'an si'ya cha' 'ñan, lo'o si'ya cha' tsu'hue nu nchcui' Ndiose, <sup>30</sup>nde lyeec lati caja cha' tsu'hue 'in loo chendyu re: Nde quinu na'an 'in can', cuaña'an lo'o ta'a ngula, lo'o jyi'an, lo'o sñe', lo'o yuu, a cunta lo'o scasca nu ti'i tyijyin can', una tiyaa xaa caja chendyu nu a tsatii 'a 'in. <sup>31</sup>Si'yana qui'an 'a nu culoo cua' ñii, quinu ca'an chon' tiyaa xaa, lo' nu nguinu ca'an chon', ca nu culoo tiyaa xaa.

### **Xiya' ycu' Jesús ña'an ntsu'hui cha' caja ñi**

<sup>32</sup>Yato'o nguiaa jun tucueen Jerusalén, lo' nducua loo Jesús loo yu ta'a nda'an ñi, ntsu'hui cha' tiquee yu, a cunta nguitsen yu, cui' cuaña'an lo'o nchgaa la ña'an nu nchcui ncha'an 'in ñi. Xiya' ngulo tso' Jesús 'in ta'a tichcua yu can' se'en ycu' ti jun, lo' mdyisnan mtsa' ñi 'in yu ña'an ntsu'hui cha' tsato'o 'in ñi. <sup>33</sup>Lo' juin ñi: Ña'an jan ñi, cua' ñii tiyaa na quichen Jerusalén, lo' Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan ntsu'hui cha' quinu ñi tuyaa' yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, lo'o tuyaa' ne' escriba, can' nu culo qui'ya 'in ñi se'en nu caja ñi, lo' tyaa ne' 'in ñi tuyaa' ne' gentil. <sup>34</sup>Can' nu taa cha' jyi'o 'in ñi, jyi'in 'in ñi, su'hua siye' ne' tloo ñi, lo' cujui ne' 'in ñi, una nu cua' ca snan tsaan tyiqui'o ñi.

### **Mjñan yu Jacobo lo'o yu Xuhua sca cha' 'in Jesús**

<sup>35</sup>Xacan' yu Jacobo lo'o yu Xuhua, sñe' Zebedeo, mdiyaa yu cui' ti se'en ndon Jesús, lo' juin yu: 'Un ñi nu lca Bstro, nchca ti' hua cu'ni um

sca cha' tsu'hue lo'o hua. <sup>36</sup>Lo' juin ñi 'in yu: ¿Ñi na ta nchca ti' um? <sup>37</sup>Mxcuen yu 'in ñi: Nchca ti' hua cha' taa um cha' cuiya' chcuca hua scaa tso' sii' um la se'en ntsu'hui cha' culo um tñan. <sup>38</sup>Xacan' juin Jesús 'in yu: A jlyo ti' um ñi na jñan um. Vaso nu ntsu'hui cha' co'on, ¿ta tca co'o um 'in na? ¿Ta tca tyijyin um nu ti'i tsaña'an nu ntsu'hui cha' tijin? <sup>39</sup>Mxcuen yu 'in ñi: Tca 'in hua. Juin Jesús 'in yu: Cha' ñi ña'an nchcui' um si'yana sca vaso ti co'o um lo'on, ticui' sca nu ti'i ti ntsu'hui cha' tyijyin um lo'on. <sup>40</sup>Una nu chcuca um tso' cueen 'ñan lo'o tso' ca, a ntsu'hui cha' cuiya' 'ñan taan 'in um, si'yana can' chcuca nu cua' ngua'an cuiya' 'in. <sup>41</sup>Cha tii yu can' ycuen tique' yu lo'o yu Jacobo lo'o yu Xuhua, xa ngune 'in yu cha' nu ycui' yu can'. <sup>42</sup>Una Jesús msi'ya ñi 'in nchгаа yu: 'Un cua' jlyo ti' um si'yana tsalca yu nu ndlo tñan quichen tnu, lo'o cha' cuiya' 'in yu n'ni x'nan ne' 'in yu, lo' yu nu ndon loo 'in yu, tla 'a ndlo yu tñan 'in nten can'. <sup>43</sup>Una si'i cuaña'an ntsu'hui cha' cu'ni um, cui' ca nu cha' nde'en um nchca ti' um ca um nu ndon loo lati, can' nu tucua tloo nchгаа tucui. <sup>44</sup>Cha' nde'en nu nchca ti' ca nu culoo, can' nu ca nguso 'in nchгаа tucui. <sup>45</sup>Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, a ljaan ñi ta si'yana caja nu ca nguso 'in ñi, cui' ca nu si'yana ca ñi nguso 'in nchгаа tucui, lo' taa ñi chendyu 'in ñi si'yana tyi'o laa qui'an nten.

#### Cha' 'in sca yu cuityin' naan Bartimeo

<sup>46</sup>Xacan' mdiyaa jun quichen Jericó. Xa nde cua' mdo'o Jesús tu'hua quichen lo'o yu ta'a nda'an ñi, qui'an nten nducui ncha'an 'in jun, lo' tu'hua tucueen can' nducua sca yu cuityin' naan Bartimeo, sñe' yu Timeo, njñan yu lcuan. <sup>47</sup>Xa ynan yu cha' si'yana Jesús Nazaret ndijin can', xacan' msi'ya cueen yu 'in ñi: Jesús, Sñe' ta nten 'in Davi, ña'an 'tnan ti' um 'ñan. <sup>48</sup>Scasca ne' ngusun lo'o ne' 'in yu si'yana chcuca seen tu'hua yu, una nde lye la msi'ya yu 'in ñi: Sñe' ta nten 'in Davi, ña'an 'tnan ti' um 'ñan. <sup>49</sup>Xacan' ycan' ton Jesús, lo' ngulo ñi tñan si'yana xi'ya ne' 'in yu cuityin' can'. Msi'ya ne' 'in yu, lo' juin ne': Cu'ni tnu tiquee, tyiton si'yana nxi'ya ñi 'in. <sup>50</sup>Yu cuityin' can' cui' xaa ngula' sti yu te' nguixen yu, mdyiton yu, lo' mdiyaa yu tloo Jesús. <sup>51</sup>Lo' juin Jesús 'in yu: ¿Ñi na nchca ti' cu'nin lo'o? Yu cuityin' can' mxcuen yu 'in ñi: 'Un ñi nu lca Bstro, nchca tin' quila xaa quilon. <sup>52</sup>Jesús juin 'in yu: Tca quiaa, cua' mchca si'yana ya qui'an ti' 'ñan. Ticui' xaa nguila xaa quilo yu, lo' nducui ncha'an yu 'in Jesús se'en nguiaa ñi.

#### Xa yten Jesús quichen Jerusalén

**11** <sup>1</sup>Xa cua' tiyaa jun quichen Jerusalén, cui' ti can' ndi'in tucua quichen suhue ti, Betfagé lo'o Betania, lo' chcuca can' nducua qui'ya Olivo, lo' Jesús ngulo ñi tñan 'in tucua yu ta'a nda'an ñi, <sup>2</sup>lo' juin ñi 'in yu: Yaa um se'en ndi'in quichen lyo' ti cua. Xa tiyaa um tu'hua

quichen cua, can' nchcan' ton sca burru cune! ti nu a nchca tucui chcu. Xtin' um 'in 'in, lo' quian lo'o um 'in 'in. <sup>3</sup>Cha' nde'en nu cuñicha' 'in um ñicha' nxtin' um 'in 'in, xacan' ljuin um 'in ne' si'yana ñi nu lca X'nan um nchca ti' 'in 'in, lo' cui' xaa ti ca'an tñan ñi 'in 'in. <sup>4</sup>Mdo'o yu nguiaa yu, lo' nguia lyoo yu burru can', nchcan' ca'an 'in tu'hua tucueen tuna'an lyiya', lo' mxtin' yu 'in 'in. <sup>5</sup>Cui' xaa ycu' tucua snan nu ndon can': ¿Ñi cha' nxtin' um burru cua? <sup>6</sup>Xacan' mtsa' yu 'in ne' ña'an juin Jesús, la xacan' mdaa ne' cha' cuiya' 'in yu. <sup>7</sup>Nguian lo'o yu burru can' se'en ndon Jesús, lo' mdi'in tyaa yu ste' yu chon' 'in, lo' mducua ñi 'in 'in. <sup>8</sup>Qui'an 'a nten mdyisnan msla sti ne' ste' ne' tucueen nguiaa ñi, a cunta ntsu'hui nu mcha stan' quixin', lo' mdi'in tyaa ne' 'in na tucueen can'. <sup>9</sup>Nten nu nducua loo lo'o nu ljaan nde chon' nchcui' cueen ne': ¡—Culo laa um 'in hua! Tlyu cha' tsu'hue ntsu'hui 'in ñi nu ljaan lo'o cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na—. <sup>10</sup>Tlyu cha' tsu'hue ntsu'hui 'in ñi nu ljaan lo'o cha' cuiya' 'in Davi nu ncu nten cula 'in na. ¡—Culo laa um 'in hua—, 'un ñi nu nducua ni' cuaan! <sup>11</sup>Xacan' yten Jesús loo quichen Jerusalén, lo' yten ñi ni' lyaa, m'ni quii ñi ña'aan ni' lyaa can'. Lo' si'yana cua' msiin tsaan mxitucui ñi nde quichen Betania lo'o ta'a tichcua yu.

### **Xa ngulo Jesús yuhue' 'in yca higo**

<sup>12</sup>Xca tsaan can' mdo'o jun quichen Betania, lo' tucueen nguiaa jun ngute' ti' Jesús. <sup>13</sup>Ti' tijyo' nguiaa ñi na'an ñi nducua sca yca higo nu nducua lca', ya na'an ñi cha' lyi'yu mti na. Una xa mdiyaa ñi se'en nducua na, a sca na lyi'yu loo na si'yana si'i tsaan 'in na, cui' ca nu lca' ti na nducua. <sup>14</sup>Xacan' juin Jesús 'in yca can': Ñi xca tsaan lo' a caja 'a nu cu mti nu cui'yu loo. Yu ta'a nda'an ñi ngune 'in yu cha' nu ycu' ñi.

### **Ngulo Jesús 'in nten ni' lyaa**

<sup>15</sup>Xa mdiyaa jun quichen Jerusalén yten Jesús ni' lyaa, lo' mdyisnan nguloo ñi 'in nchga nu ngui'ni quiya' can'. Mxiquilyu ñi msa 'in yu nu nxisa'an tñi, lo'o yca xlya 'in nu ndyujui' quiñi. <sup>16</sup>A mdaa 'a ñi cha' cuiya' ti' tyijyin ne' ni' lyaa lo'o su'hua ne'. <sup>17</sup>Ngulo'o ñi 'in nten lo' juin ñi: ¿Ta si'i quityi 'in Ndiose nchcui' na: —Na'an ñan lca na se'en nchcui' lyi'o sca chcui chendyu ñan—? Lo' 'un ngui'ni um 'in na lca na —na'an tyi yu cunan—. <sup>18</sup>Yu nu ndlo tñan ni' lyaa lo'o ne' escriba, ngune 'in yu cha' nu ycu' Jesús, lo' nan yu ña'an nu kujui yu 'in ñi, si'yana qui'an 'a nten cua' ngui'ni cunta cha' nu ndlo'o ñi, can' cha' nguitsen yu 'in ñi. <sup>19</sup>Xa ngu'ya tla mdo'o Jesús quichen can'.

### **Cha' 'in yca higo nu mdo'o yuhue' 'in**

<sup>20</sup>Tlyu xca tsaan mdijin jun se'en nducua yca higo can', lo' na'an jun si'yana cua' ngutyi na. <sup>21</sup>Yu Tyo nguia yu'hui ti' yu ña'an ycu' Jesús



lo'o yca can', lo' juin yu 'in ñi: Ñi Bstro, ña'an um jan ñi, ña'an ti ngutyi yca nu ngulo um yuhue' 'in cua. <sup>22</sup>Mxcuen Jesús 'in yu ta'a nda'an ñi: Tsa qui'an ti' um 'in Ndiose. <sup>23</sup>Nu cha' ñi cunen lo'o um, cha' nde'en nu chcu' lo'o qui'ya cua si'yana tyi'o na se'en nducua na, lo' tsa yu'hui na la loo tyi'a tujo'o, cui' cuaña'an tsato'o, una la cha' tsa qui'an ti' can', lo' a cu'ni tucua ti'. <sup>24</sup>Cunen lo'o um, nchgaa cha' nu njñan um 'in Ndiose, cu'ni um cunta si'yana cua' jui na 'in um, lo' cui' cuaña'an tsato'o. <sup>25</sup>Xa nchcu' lyi'o um 'in ñi, cu'ni um cha' tlyu ti' 'in nu ntsu'hui cha' tiquee um lo'o, ña'an ca si'yana lo'o Ndiose, ñi nu nducua ni' cuaan, cu'ni ñi cha' tlyu ti' 'in um si'ya qui'ya nducui um. <sup>26</sup>Cha' a cu'ni um cha' tlyu ti' 'in ta'a nten um, cui' cuaña'an Ndiose, ñi nu nducua ni' cuaan, a cu'ni ñi cha' tlyu ti' 'in um si'ya qui'ya nducui um.

### Mñicha' ne' 'in Jesús si'ya cha' cuiya' 'in ñi

<sup>27</sup>Xiya' mdiyaa jun quichen Jerusalén, lo' yten Jesús ni' lyaa, can' nguilyu ñi xa mdiyaa tucua snan yu nu ndlo tñan ni' lyaa, tsatlyu lo'o ne' escriba, lo'o qui'yu cula. <sup>28</sup>Lo' juin ne' 'in ñi: ¿La jui cha' cuiya' 'in nu ngui'ni nchgaa cha' re, lo' ti nu mdaa 'in na? <sup>29</sup>Mxcuen Jesús 'in yu: Lo'on nan' cuñichan' 'in um sca cha', xcuen um 'ñan, lo' quitsan' 'in um ti nu mdaa cha' cuiya' ngui'nin nchgaa cha' re. <sup>30</sup>¿Ti nu mdaa cha' cuiya' 'in yu Xuhua nu nducua tya 'in nten, Ndiose uta nten chendyu? Xcuen um 'ñan. <sup>31</sup>Xacan' scasca ne' mñicha' ta'a ne': Cha' ljuin na ni' cuaan mdo'o cha' cuiya' can', tina'an xcuen yu 'in na: ¿Ñi cha' a ya qui'an ti' um 'in yu cha' na can'? <sup>32</sup>Cha' ljuin na si'yana nten chendyu mdaa 'in na... Una nguitsen ne' tloo nten quichen can', si'yana nchgaa ne' mda ne' loo yu Xuhua, ncu'ya yu sca nu cha' ñi ca mxiycui' Ndiose 'in. <sup>33</sup>Can' cha' mxcuen ne' 'in Jesús: A jlyo ti' hua. Xacan' mxcuen Jesús 'in ne': Ñi nan' a quitsan' 'in um ti nu mdaa cha' cuiya' ngui'nin nchgaa cha' re.

### Yu nducun' yu'hui cuan se'en nducua ti uva

**12** <sup>1</sup>Xacan' mdyisnan ycui' Jesús scasca cha' lo'o nten, lo' juin ñi: Sca yu qui'yu msu'hua lo'o yu se'en nducua ti uva 'in yu. Ni' lyi'o can' mtñan yu sca se'en xiin' uva can'. A cunta mtñan yu sca se'en cuaan, chcua nu chu'hui cunta 'in na, lo' cunda tlu'hue mxnu yu tñan can' 'in yu nu chu'hui cunta 'in na, mdo'o yu nguiaa yu sca se'en tijyo'. <sup>2</sup>Mdiyaa xaa nu ntsu'hui cha' quio' mti can', x'nan tñan can' ngua'an tñan yu sca nguso nu tsa chcuan cunta 'in mti nu ntsu'hui cha' qui'ni ca'an 'in yu. <sup>3</sup>Una yu nu ntsu'hui cunta tñan can' yjui ti'in yu 'in nguso nu mdiyaa can', lo' mxitucui yu lo' a sca na ngu'ya yu. <sup>4</sup>Xacan' ngua'an tñan x'nan tñan can' xca nguso 'in yu, can' nu mjyi'in yu 'in lo'o quee, yjui yuhua' yu que, cua' ña'an ti m'ni lyi'o yu 'in. <sup>5</sup>Xiya' ngua'an tñan yu xca nguso 'in yu, can' nu yjui yu 'in. Cuaña'an yato'o lo'o nchgaa la ña'an nguso nu

yaa can!, ntsu'hui nu yjui yuhua' yu, lo' ntsu'hui nu yjui yu 'in. <sup>6</sup>Ndi'in scati sñe' x'nan tñan can' nu ta'a la ti' 'in yu, lo' ngua'an tñan yu 'in yaa se'en ndi'in tñan 'in yu. Ñan ti' yu: Ñii ca'an tñan 'in ycu' ca sñe', nde nu cu'ni cunta yu cha' nu chcu'. <sup>7</sup>Una yu nu ntsu'hui cunta tñan can!, mdyisnan m'ni cuiya' yu cha' lo'o ta'a yu, lo' nchcu' yu: Nde ljaan ycu' ca sñe' x'nan tñan nu ntsu'hui cha' quinu tñan re 'in, cuju' na 'in yu lo' quinu tñan re 'in na. <sup>8</sup>Cui' ña'an lcaa msñi yu 'in lo' yjui yu 'in, mscuan yu 'in nde chon' lo'o. <sup>9</sup>Cua' ñii jan ñi, ¿ña'an ta cu'ni x'nan tñan can'? Cui' ca nu tsa yjui yu 'in yu nu ntsu'hui cunta tñan can!, lo' taa yu 'in na cu'ni cunta xca tucui. <sup>10</sup>¿Ta a nchca chcu' um sca cha' nu nguinu scua loo quityi 'in Ndiose: —Quee nu mscuan tloo yu cuityi na'an, cua' ñii lca na quee nu nsñi ton 'in na'an. <sup>11</sup>Ñi X'nan na m'ni ñi cha' re, lo' nduhue ti' na cha' nu na'an tloo na—? <sup>12</sup>Ngunan ne' ña'an quinu Jesús si'yana ngu'ya ne' cha' tiyaa, cha' 'in ne' ca ycu' ñi. Lo' si'yana nguitsen ne' tloo nten qui'an can!, ngula' ton ne' 'in ñi, mdo'o ne' nguiaa ne'.

### Cha' 'in tñi nu mdaa ne' 'in César

<sup>13</sup>Xacan' ngua'an tñan ne' tucua snan ne' fariseo, lo'o chcu' xnan nten 'in ree Herode nu tsa ycu' lo'o Jesús, lo' cunan ne' ña'an nu su'hua ne' qui'ya chon' ñi. <sup>14</sup>Xa mdiyaa ne' tloo ñi, juin ne' 'in ñi: 'Un ñi nu lca Bstro, huare' jlyo ti' hua si'yana 'un lca um sca nu nchcu' cha' nu ñi, lo' ñi a nan um ña'an nu quinu tsu'hue nten lo'o um, ñi a nxñi um cunta ña'an cha' 'in nten, cui' ca nu ndlo'o um cha' nu ñi 'in Ndiose, ña'an ntsu'hui cha' cu'ni na. Ña'an ljuin um, ¿ta tsu'hue cha' taa na tñi nu nñan yu César, uta na a tsu'hue 'a? ¿Taa na 'in na, uta na a taa na 'in na? <sup>15</sup>Jesús ngüi ti' ñi si'yana a ñi cusya 'in ne', lo' juin ñi: ¿Ñi cha' nan um ña'an su'hua um qui'ya chon'? Tyaa um sca tñi 'ñan, ña'an na. <sup>16</sup>Mdaa ne' tñi can' 'in ñi, lo' mñicha' ñi 'in ne': ¿Ti nu 'in lcuin nga'an chon' tñi re, lo'o nii nu nga'an 'in na? Mxcuen ne' 'in ñi: Yu César. <sup>17</sup>Xacan' mxcuen Jesús 'in ne': Tyaa um 'in César na nu qui'ni ca'an 'in yu, cui' cuaña'an tyaa um 'in Ndiose na nu qui'ni ca'an 'in ñi. Lye' 'a yuhue ti' ne' 'in ñi.

### Cha' nu tyiqui'o ne' cua' ngujui

<sup>18</sup>Xacan' mdiyaa tucua snan ne' saduceo se'en ndon Jesús nu a ndiya qui'an ti' si'yana tyiqui'o ne' cua' ngujui. Mñicha' ne' 'in ñi: <sup>19</sup>'Un ñi nu lca Bstro, yu Moisé ngua'an scua yu sca quityi lo' nchcu' na: —Sca yu qui'yu cha' caja yu, lo' ñi sca sñe' yu lo' a mdi'in lo'o cuilyi'o yu, 'ni cha' ticui' ta'a ngula yu tyi'in lyi'o 'in ne' cuna'an can!, lo' cha' tyi'in sñe' ne' cu'ni ne' cunta si'yana sñe' ne' lo'o cuilyi'o ca ne' lca can!—. <sup>20</sup>Yato'o mdi'in tsa cati yu qui'yu sca ta'a ngula ti yu. Yu nu cula can' jui cuilyi'o yu, lo' ngujui yu, una ñi sca sñe' ne' lo' a mdi'in lo'o yu. <sup>21</sup>Yu nu cua' nchca tucua can' mdi'in lyi'o 'in ne' cuna'an can!, ticui' cuaña'an ngujui

yu, a sca sñe' ne' mdi'in lo'o yu. Cuaña'an yato'o lo'o yu nu cua' nchca snan can'. <sup>22</sup>Scaña'an ti yato'o 'in ta'a cati yu, ngujui yu, una ñi sca sñe' ne' lo' a mdi'in lo'o yu. Yato'o lo'o ne' cuna'an can' ngujui ne'. <sup>23</sup>Xa ntsu'hui cha' tyiqui'o ne' cua' ngujui, ¿ti ña'an ta yu can' nu cuilyi'o ca ne' cuna'an can', si'yana mdi'in ne' lo'o ta'a cati yu? <sup>24</sup>Xacan' mxucuen Jesús 'in ne': Si'i ña'an cha' tiyaa 'in um, si'yana a ndyi'ya um cunta ña'an nchcui' quityi 'in Ndiöse, ñi a jlyo ti' um tsala cha' cuiya' nu ntsu'hui 'in ñi. <sup>25</sup>Xa tyiqui'o ne' cua' ngujui, a ntsu'hui 'a cha' ti' caja cuilyi'o ne', ñi a taa 'a ne' cha' cuilyi'o 'in nten, cui' ca nu scaña'an ti tyi'in ne' ña'an nchca ti' angujle 'in Ndiöse la ni' cuaan. <sup>26</sup>Una tso' 'in ne' cua' ngujui lo' tyiqui'o, ¿ta na a nchca qui'ya um cha' tiyaa ña'an nchcui' quityi nu ngua'an scua Moisé, xa ycuil' Ndiöse lo'o yu lja yca quiche' ndiquin can', lo' juin ñi: —Nan' lcan Ndiöse 'in Abraham, Ndiöse 'in Isaac, Ndiöse 'in Jacob—? <sup>27</sup>Si'yana Ndiöse a lca ñi Ndiöse 'in ne' ngujui, cui' ca nu lca ñi Ndiöse 'in ne' nu lo'o. Can' cha' nchcuin' lo'o um si'yana si'i ña'an cha' tiyaa 'in um.

### Cha' nu ndon loo la 'in Ndiöse

<sup>28</sup>Xacan' sca yu escriba nu ngune 'in cha' nu ycuil' ne' lo'o Jesús, mdiyaa yu se'en ndon ñi. Lo' si'yana tsu'hue mxucuen ñi 'in ne', can' cha' mñicha' yu 'in ñi: ¿Ti ña'an ta cha' nu ndon loo lati ngulo Ndiöse tñan 'in na? <sup>29</sup>Mxucuen Jesús 'in yu: Nde cha' nu ndon loo lati que nchgaa la ña'an cha': —Ne' Israel quine 'in um cha' re. Ndiöse nu lca X'nan um, scati ñi lca ñi X'nan um. <sup>30</sup>Lo'o nu chcui lca cusya 'in um tyaa um 'in um 'in Ndiöse X'nan um, lo'o nu chcui lca tiquee um—, lo'o nchgaa cha' tiyaa 'in um, —lo'o nchgaa juesa 'in um—. Nde cha' nu ndon loo lati que nchgaa la ña'an cha'. <sup>31</sup>Nu cua' nchca tucua ticuil' ndon loo na: —Ña'an 'tnan ti' um 'in ta'a nten um tsaña'an n'ni um 'tnan 'in um—. A ntsu'hui xca cha' nu ndon loo la que chcuua cha' re. <sup>32</sup>Xacan' juin yu escriba can' 'in Jesús: Ñi Bstro, cha' ñi ña'an nu nchcui' um si'yana scati Ndiöse lca Ñi X'nan na, lo' a ntsu'hui 'a xca tucui ña'an nu lca ñi. <sup>33</sup>Cha' ñi si'yana lo'o nu chcui cusya 'in na ntsu'hui cha' tyaa na 'in na 'in ñi, lo'o nu chcui lca tiquee na, lo'o nchgaa cha' tiyaa 'in na, lo'o nchgaa juesa 'in na. A cunta ña'an 'tnan ti' na 'in ta'a nten na tsaña'an n'ni na 'tnan 'in na. Cha' re lyee la ntsu'hui lyoo na tloo Ndiöse que nchgaa la ña'an cha' nu ngui'ni ne' xa ndiquin tucua ne' sca 'ni tloo ñi. <sup>34</sup>Xa ngune 'in Jesús si'yana lo'o cha' tiyaa mxucuen yu 'in ñi, xacan' juin ñi 'in yu: A tijyo' nchca um se'en ndlo Ndiöse tñan. A tucui 'a nu ti' msti ti' cuñicha' 'in ñi scasca la cha'.

### ¿Tucui ca sñe' 'in ñi nu lca Cristo?

<sup>35</sup>Lja ndlo'o Jesús 'in nten ni' lyaa, mñicha' ñi 'in ne' sca cha': ¿Ñi cha' ta nchcui' ne' escriba si'yana Cristo lca ñi ticuil' sñe' ta nten 'in Davi?

<sup>36</sup>Si'yana ticui' Davi ngua'an yu sca cha' xa mxiycui' Espíritu nu Luhui 'in Ndiöse 'in yu: —Ndiöse X'nan na juin ñi lo'o Ñi X'nan: Chcuca tso' cueen 'ñan lja xicu'nin 'in ta'a cusuun quinu nde tuquiya'—. <sup>37</sup>Ticuii' Davi ndlo'o naan yu 'in ñi si'yana lca ñi X'nan yu, ¿ña'an ta lca ñi sñe' ta nten 'in yu cha' na can'? Nten qui'an can' tsu'hue 'a ntsu'hui tiquee ne' ndon nscan ne' cha' nu nchcui' ñi.

### **Msu'hua tiyaa Jesús 'in nten lo'o cha' 'in ne' escriba**

<sup>38</sup>Lo' ndlo'o ñi 'in nten can': Xñi um cunta 'in um lo'o ne' escriba, ne' nu nducui ti' ncho' te' tucuin nu tsu'hue ña'an, lo' ndiya ti' ne' xa nchcui' cha' ne' 'in lo'o suun ña'an se'en nchca quiya'. <sup>39</sup>Nchcuca ne' se'en ndon loo lati se'en nu n'ni tnu ne' 'in Ndiöse, ticui' cuña'an nducui ti' ne' nchcuca ycu siin ne' loo yca xlya nu ndon la loo lati. <sup>40</sup>Ndiyaa ne' na'an 'in ne' cuna'an nu nguinu lo'o cha' ycu' ti, can' cha' chaan nchcui' lyi'o ne' 'in Ndiöse tloo nten, can' ne' nu tlyu lati nu ti'i ntsu'hui cha' tyijyin tiyaa xaa.

### **Cha' 'in ne' cuna'an nu mdaa lcuan**

<sup>41</sup>Jesús nducua ñi chcuca se'en nscua quiñan' se'en ndyi'ya ne' lcuan, ngui'ni quii ñi ña'an ndyi'ya nten can' lcuan. Ne' nu cui'lyi'ya qui'an 'a lcuan ndyi'ya ne'. <sup>42</sup>Xacan' mdiyaa sca ne' cuna'an ti'i ña'an chendyu 'in nu nguinu lo'o cha' ycu' ti, mdyi'ya ne' tsa tucua tñi suhue ti, nu chin' ti ntsu'hui lyoo. <sup>43</sup>Mxi'ya ñi 'in yu ta'a nda'an ñi, lo' juin ñi: Nu cha' ñi chcuin' lo'o um, ne' cuna'an nu nguinu lo'o cha' ycu' ti re, ti'i ña'an 'in ne', una qui'an la lcuan mdyi'ya ne' que nchgaa la ña'an nten re. <sup>44</sup>Si'yana nchgaa la ña'an ne' re, mdyi'ya ne' lcuan lo'o tñi nu nguinu ti 'in ne'. Una ne' cuna'an re, lo'o cha' ti'i chendyu 'in ne' mdyi'ya ne' ña'aan tñi nu su 'in ne', tñi nu ntsu'hui cha' cunajo'o 'in ne'.

### **Ntsu'hui cha' jlyo laa 'in ne'**

**13** <sup>1</sup>Ña'an mdo'o Jesús ni' lyaa, sca yu ta'a nda'an ñi juin lo'o ñi: Ñi Bstro, ña'an um jan ñi, ña'an ti tnu quee re lo' tsala ña'an tlyu nguiaa' laa re. <sup>2</sup>Mxcuen Jesús 'in yu: Xñi cunta tsala ña'an tlyu nguiaa' na, una tiyaa xaa ñi xca quee re a quinu scua 'a na chon' ta'a na, si'yana ña'aan na ntsu'hui cha' cuten na.

### **Xa nu tsatii chendyu**

<sup>3</sup>Xa mdiyaa jun se'en nducua qui'ya Olivo, can' yten tucua ñi chcuca se'en nducua laa. Yu Tyo, yu Jacobo, yu Xuhua, lo'o yu Ndre mñicha' yu 'in Jesús sca cunta, lo' juin yu: <sup>4</sup>Quitsa' um 'in hua cha' ñi xaa tsato'o cha' re, lo' ña'an ntsu'hui cha' ca cuiya' ti' hua xa nu cua' nchcui' cuii' na? <sup>5</sup>Mxcuen Jesús 'in yu: Xñi um cunta si'yana a tucui nu cuñilyi'o 'in um.

<sup>6</sup>Qui'an 'a nu ntsu'hui cha' caan lo' chcu' si'yana lo'o cha' cuiya' ñan l'jyan lo'o, lo' chcu' can': Nan' lcan Cristo. Lo' qui'an 'a nten cuñilyi'o can'. <sup>7</sup>Xa cunan um cha' cua' nsuun scasca quichen, uta tijyo' loo ne cha' nsuun ne', a su'hua um cha' nduhue ti' tiquee um, si'yana a tyijyin yu'hui nu a ca cha' re, una si'i can' cha' cua' tsatii chendyu. <sup>8</sup>Si'yana ntsu'hui cha' xuun quichen tnu lo'o ta'a quichen tnu na, sca chcu' chendyu tyi'in suun. Ntsu'hui cha' quiñan scasca se'en, qui'ya bju'ñan, lo' cuaña'an quilo ti'in nten. Can' nu ti'i ntsu'hui cha' tyijyin ne' culo nducua la. <sup>9</sup>Can' cha' xñi um cunta 'in um. Ntsu'hui cha' tyaa ne' 'in um yaa' bsya, jyi'in ne' 'in um se'en nu n'ni tnu ne' 'in Ndiose. Cui' si'ya cha' ñan tsa lo'o ne' 'in um tloo bsya tnu uta tloo ree, ña'an ca si'yana taa um suun ña'an cha' 'in Ndiose, <sup>10</sup>si'yana 'ni cha' culo nducua la caja nu chcu' cha' tsu'hue 'in Ndiose sca chcu' chendyu. <sup>11</sup>Xa tsa lo'o ne' 'in um tloo bsya, a kuhue ti' um ña'an cha' nu chcu' um, cui' ca nu chcu' um ña'an cha' nu tyi'o tiquee um, si'yana si'i lo'o cunta 'in um chcu' um, cui' ca nu Espíritu nu Luhui 'in Ndiose xiycui' 'in um. <sup>12</sup>Tsato'o ticui' ta'a ngula ne' tyaa 'in ne' se'en nu kujui ne' 'in, cui' cuaña'an cu'ni ne' lo'o sñe' ne', a cunta sñe' ne' ca ti'i ti' 'in nten cula 'in, tyaa can' 'in ne' se'en nu kujui ne' 'in. <sup>13</sup>A cunta ña'an tucui ti ca ti'i ti' 'in um si'yan, una nchgaa nu ta loo lo'o cha' re, can' nu tyi'o laa. <sup>14</sup>Xa ña'an um cua' nchca —sca cha' ngunan' nu kujlyo 'in ne' se'en nu a nga'an cha' ca na—, cui' ña'an cha' nu mxiycui' Ndiose 'in yu Daniel, (can' cha' qui'ya um cunta, 'un nu nchcu' quityi re), xacan' nchgaa ne' nu ndi'in se'en lca Judea, xnan yu'hui ne' loo qui'ya. <sup>15</sup>Nchgaa nu nguilyu nde que na'an, a bla 'a qui'ya can', lyoo na nu ndi'in ña'an 'in. <sup>16</sup>Cui' cuaña'an lo'o nu ngui'ni tñan ni' quixin', a bla 'a ti' quia 'ya can' ste'. <sup>17</sup>Una 'tnan ca ne' cuna'an nu cua' xcaña'an nxiton, lo'o nu cune' sñe'. <sup>18</sup>Can' cha' jñan um 'in Ndiose si'yana a tsato'o cha' re tsaan nu ndi'ya ti'in tlya'. <sup>19</sup>Si'yana caan —scasca nu ti'i tnu, nu a nchca siya' tsato'o ti' xa mtñan Ndiose chendyu, lo' ñi a ntsu'hui 'a cha' ti' caan la na—. <sup>20</sup>Cha' Ñi X'nan na a si'yu co' ñi cha' can', a tucui nu tyi'o laa, una si'ya nten nu cua' mdo'o hui 'in ñi, can' cha' si'yu co' ñi cha' re. <sup>21</sup>Cha' nde'en nu chcu' lo'o um: Ña'an jan ñi, nde ndon Cristo, uta ljuin: La cua ndon ñi. A tsa qui'an ti' um 'in can'. <sup>22</sup>Si'yana ntsu'hui cha' caan scasca nu cuiñi lo' ljuin si'yana lca Cristo, a cunta chcu' si'yana Ndiose nxiycui' 'in, lo' cu'ni can' scasca cha' nu tnu se'en nu kuhue ti' nten 'in, lo' cunan can' ña'an nu cuñilyi'o 'in nu cua' ngulohui Ndiose, cha' cua na tca 'in. <sup>23</sup>Can' cha' xñi um cunta 'in um, cua' msu'huan tiyaan 'in um lo'o cha' re.

### Xa quiaan Cristo xiya'

<sup>24</sup>Xa cua' mdijin nchgaa nu ti'i re, —ntsu'hui cha' qui'ya tla loo cucha, ñi coo' lo' a tyu'hui 'a xaa 'in na. <sup>25</sup>Cuii cua ntsu'hui cha' quilo na, ña'an

ni' cuaan quiñan tucui na—. <sup>26</sup>La xacan' ña'an ne' 'in —Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan quiaan ñi ni' ndlaa— lo'o sca cha' cuiya' nu tlyu lo'o sca xaa tsu'hue ña'an. <sup>27</sup>Xacan' ca'an tñan Ndiose angujle 'in ñi, tsa xo' 'in nchgaa nu cua' ngulohui ñi nu ndi'in sca chcuí chendyu. <sup>28</sup>Xñi um cunta ña'an ndi'in cha' 'in sca yca higo xa cua' tyisnan ca cune' stan' na, lo' chcuá lca' cojo' na, cua' jlyo ti' um si'yana cua' nchcuí cuii' cha' quila quioo. <sup>29</sup>Cui' cuaña'an 'un xa ña'an um cua' nchca nchgaa cha' re, cua' jlyo ti' um si'yana cua' nchcuí cuii' cha' yaan loo chendyu re xiya'. <sup>30</sup>Nu cha' ñi chcuin' lo'o um, ta nten re ti' ndi'in ne' xa ntsu'hui cha' ca nchgaa cha' re. <sup>31</sup>Ni' cuaan lo'o chendyu re, a la 'a quine cueen na tiyaa xaa, una cha' nu nchcuin' a tyijyin yu'hui a tsato'o na. <sup>32</sup>A tucui nu jlyo ti' ñi tsaan lo' ñi braa tsato'o cha' re, ñi angujle 'in Ndiose nu nducua ni' cuaan, lo' ñi Sñe' ñi, cui' ca nu scati Stina Ndiose jlyo ti' ñi cha' re. <sup>33</sup>Can' cha' xñi um cunta 'in um, tyi'in tiyaa um, lo' chcuí' lyi'o um 'in Ndiose, si'yana a jlyo ti' um ñi xaa tsato'o cha' re. <sup>34</sup>Nguiáa cha' re ña'an nchca ti' sca yu qui'yu nu nguiáa tijyo', yaa' nguso 'in yu mxnu yu cunta na'an 'in yu, cua' ña'aan tñan m'ni ca'an 'in yu cunda scaa yu, lo' yu nu chu'hui cuan tuna'an can', mxnu yu cunta si'yana tyi'in tiyaa yu nchgaa xaa. <sup>35</sup>Ticui' cuaña'an 'un ntsu'hui cha' tyi'in tiyaa um, si'yana a jlyo ti' um ñi xaa quila ñi nu lca x'nan um, ta nde xa siin, uta tlu'hue tla, lo' ta xa nu nxi'ya culoo latyee, uta nde cua' ljaan xaa. <sup>36</sup>Can' cha' xñi um cunta 'in um, si'yana xa quiaan ñi tsati ntyin, a quija lyoo ñi 'in um lja' um. <sup>37</sup>Cha' nu nchcuin' lo'o um, cuaña'an nchcuin' lo'o nchgaa tucui: Tyi'in tiyaa um.

### M'ni cuiya' yu cha' si'yana quinu Jesús

**14** <sup>1</sup>Ti' lyijyi chcuá ti tsaan nu ca ta'a Pascua, lo'o ta'a xa nchcu ne' jaslya nu a yu'hui suun 'in. Nchgaa yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa tsatlyu lo'o ne' escriba, nan ne' ña'an nu su'hua ne' cha' cuiñi si'yana quinu Jesús, lo' cujui ne' 'in ñi. <sup>2</sup>Nchcuí' ne': Una si'i lja ta'a re quinu yu, si'yana a nchca ti' na xilo ti'in na nten.

### Msu'hua ne' tyi'a xityi'i 'in Jesús

<sup>3</sup>Jesús ndi'in ñi quichen Betania se'en nducua na'an 'in yu Simón, yu nu ncuá ti'i lo'o quito' la. Lja nducua ycu jun xa mdiyaa sca ne' cuna'an se'en nducua Jesús. Lyi'ya ne' sca te'en tyi'a xityi'i nu chacui' nardo, lo' qui'an ntsu'hui lyoo na. Mcha ne' yni te'en can' lo' mslo tucua ne' tyi'a xityi'i can' que ñi. <sup>4</sup>Ntsu'hui yu nu ta'a nducua ñi can' msin' ti' yu, lo' nchcuí' yu: ¿Ñi cha' ta mslo lu'un ne' tyi'a xityi'i re? <sup>5</sup>Tsu'hue lati cha' cua na ncuá quiya' na, lo' caja qui'an tñi lo'o na, tsaña'an nu n'ni ne' canan ndyijyin snan ciento tsaan, lo' quitsa na 'in nu ti'i. Lyeé 'a ycuí' tyijyin yu si'ya cha' 'in ne' cuna'an can'. <sup>6</sup>Una Jesús juin ñi 'in yu: A ta quiya' um 'in ne', lo' a chcuí ndijin um, si'yana sca cha' tsu'hue ngui'ni

ne' lo'on. <sup>7</sup>Ña'an nchca ti' nu ti'i ña'an chendyu 'in, nchgaa xaa ndi'in can' lo'o um, lo' tca ta yaa' um 'in can' ña'an xaa nchca ti' um, una nan' si'i nchgaa xaa ña'an tloo um 'ñan. <sup>8</sup>Ne' cuna'an re cua' m'ni ne' tsa se'en nu ncu'a 'in ne', msu'hua ne' tyi'a xityi'i 'ñan, si'yana xitucua loo ne' cha' 'in ne' tsaan nu ntsu'hui cha' quitsin'. <sup>9</sup>Nu cha' ñi chcuin' lo'o um: Yu nu tyi'an ycu'i' cha' tsu'hue 'in Ndiose sca chcu'i chendyu, lo'o cha' 'in ne' cuna'an re chcu'i' yu, si'yana caja nu quia yu'hui ti' 'in ne'.

### Juin yu Juda si'yana tyaa yu 'in Jesús

<sup>10</sup>Xacan' yu Juda Iscariote, cui' ta yu tichcua nu ta'a nda'an ñi, ya ytsa' yu 'in nchgaa nu ndlo ca tñan ni' lyaa, si'yana tyaa yu 'in Jesús tuyaa' ne'. <sup>11</sup>Mdiyaa 'a ti' ne' xa ycu'i' yu cha' can', lo' mdi'in tyaa ne' cha' si'yana su'hua lyi'ya' ne' 'in yu. Ti' xacan' nan yu ña'an ntsu'hui cha' tiyaa yu 'in Jesús.

### Ycu siin Jesús lo'o yu ta'a mda'an ñi

<sup>12</sup>Culoo tsaan 'in ta'a xa nchcu ne' jaslya nu a yu'hui suun, cui' xa ndujui ne' slya' cune' ta'a Pascua, lo' yu ta'a nda'an ñi mñicha' 'in ñi: ¿La ta nchca ti' um tsa y'ni chu'hue hua, na nu ca siin 'in na ta'a Pascua re? <sup>13</sup>Xacan' ngua'an tñan Jesús tucua yu ta'a nda'an ñi, lo' juin ñi 'in yu: Yaa um loo quichen cua, can' chcu'a um 'in sca yu lyi'ya sca te'en tyi'a lo' chcu'i ncha'an um 'in yu. <sup>14</sup>Ña'an se'en sten yu, can' sten um. Ndeña'an chcu'i' um lo'o x'nan na'an can': Ñi nu lca Bstro juin ñi, ¿cha' la ca cu siin ñi lo'o yu ta'a nda'an ñi ta'a Pascua re? <sup>15</sup>Cui' yu quitsa' yu 'in um se'en nducua sca na'an tlyu, nu cua' nchca tucua nde cuaan, can' ndi'in nchgaa na nu cunajo'o 'in na, lo' cu'ni chu'hue um na nu ntsu'hui cha' cu siin na. <sup>16</sup>Xacan' mdo'o yu ta'a nda'an ñi lo' yten yu loo quichen can', cui' ña'an ycu'i' Jesús lo'o yu, cuaña'an yato'o. Mdyisnan m'ni chu'hue yu na nu cu siin jun lja ta'a Pascua can'. <sup>17</sup>Xa ngu'ya tla, mdiyaa Jesús lo'o ta'a tichcua yu ta'a nda'an ñi se'en nducua na'an can'. <sup>18</sup>Yten tucua jun, lo' lja nchcu siin jun juin Jesús 'in yu: Nu cha' ñi cunen lo'o um, sca um nu ta'a nchcu na re ntsu'hui cha' tyaa 'ñan. <sup>19</sup>Mdyisnan ngulu'un ti' yu, cunda scaa yu mñicha' yu 'in ñi: ¿Ta xtyi ti' nan'? <sup>20</sup>Jesús mxcuen ñi 'in yu: Cui' sca um nu nchca tichcua um re lca can', cui' nu cucha' jaslya 'in sca ni' qui'nan ti lo'on. <sup>21</sup>Nu cha' ñi si'yana Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, ntsu'hui cha' tyijyin ñi ña'an cha' nu cua' ngua'an scua loo quityi 'in Ndiose, una 'tnan ca yu nu ntsu'hui cha' tyaa 'in Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan tuyaa' nten. Ti' tsu'hue lati cha' cua na a mdiyaan yu chendyu. <sup>22</sup>Lja nchcu siin jun msñi Jesús sca jaslya, mdyaa ñi xu'hue 'in Ndiose, msu'hue ñi 'in na lo' mdaa ñi 'in na 'in yu. Lo' juin ñi: Cu xu'hue um 'in na, nde nu lca cunan'. <sup>23</sup>Xacan' msñi ñi sca vaso vino, mdyaa ñi xu'hue 'in Ndiose, lo' mdaa ñi 'in na 'in yu, nchgaa yu yi'o yu 'in na. <sup>24</sup>Lo' juin ñi 'in yu: Nde nu lca tnen, lo' si'ya na, chca tsu'hue cha' 'in nten

chendyu lo'o Ndiose, lo' ntsu'hui cha' quilo na si'yana qui'an nten tyi'o laa ne!. <sup>25</sup>Nu cha' ñi cunen lo'o um: Ñi xiya' lo' a co'on 'an vino lja nu ti' ndi'in lo'o um re, cha' si'i la se'en ndlo Ndiose tñan.

### Yu Tyo ntsu'hui cha' xcuan tloo yu 'in Jesús

<sup>26</sup>Xa cua' yla jun sca jyiin, xacan' mdo'o jun nguiaa jun nde loo qui'ya Olivo. <sup>27</sup>Xacan' juin Jesús 'in yu: Nchгаа um ntsu'hui cha' xnu ton um 'ñan tla re ñi, tsaña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —Taan cha' cuiya' cujui ne' 'in ñi nu na'an seen slya', lo' slya' can' cua' la tucueen cunaan 'in—. <sup>28</sup>Lo' xa cua' mdyiqui'on, culo nducua la tsa'an se'en lca Galilea que 'in um. <sup>29</sup>Yu Tyo juin yu 'in ñi: Cha' ta nchгаа yu re xnu ton yu 'in um, una nan' a cu'nin cuaña'an. <sup>30</sup>Jesús mxcuen 'in yu: Nu cha' ñi cunen lo'o, tla re ñi lja nu ti' lyijyi xi'ya latyee tucua ya', tsato'o snan ya' ljuin si'yana a ndyu'hui lyoo 'ñan. <sup>31</sup>Yu Tyo nde lyee la mdi'in tyaa yu cha' lo'o ñi, lo' juin yu: Una a 'ni cha' siya' cujui ne' 'ñan lo'o um, una a xcuan tloon 'in um. Scaña'an ti ycu'i' nchгаа yu.

### Jesús ycu'i' lyi'o ñi 'in Ndiose se'en lca Getsemaní

<sup>32</sup>Xacan' mdiyaa jun sca se'en naan Getsemaní, lo' juin ñi 'in ta'a nda'an ñi: Nde ti chcu'a um lja chcuin' lyi'on 'in Ndiose. <sup>33</sup>Tsa 'in yu Tyo ti, yu Jacobo, lo'o yu Xuhua mdo'o lo'o ñi ntan ti, lo' mdyisnan ngu'ya sca tu'hua tiquee ñi nu lyee ti'i nga'an 'in ñi. <sup>34</sup>Lo' juin ñi 'in yu: Lu'un 'a ti' cusya 'ñan, cua' lca na cua' cajan. Nde ti quinu um lo' tyi'in um ndii ti' um. <sup>35</sup>Chin' ti se'en ti' mda'an ñi, can' mdyi'ya sti ñi 'in ñi la lyuu, mjñan ñi 'in Ndiose cha' caja ña'an nu a tyijyin ñi nu ti'i. <sup>36</sup>Lo' juin ñi: Abba, Sti hua, nchгаа cha' tca 'in um, a taa um cha' cuiya' tijin nan' nu ti'i re, una si'i ña'an nu nchca tin', cui' ca nu ña'an nu 'un nchca ti' um. <sup>37</sup>Xacan' mxitucui ñi se'en nducua snan yu can', nguija lyoo ñi 'in yu lja' yu, lo' juin ñi 'in yu Tyo: Simón, ¿ta lja'? ¿Ta xtyi ti' ñi sca braa a mda loo chcu'a ndii ti'? <sup>38</sup>Chcu'a um ndii ti' um lo' chcu'i' lyi'o um 'in Ndiose, si'yana a sten cha' ngunan' tiquee um. 'Un ñan ti' cusya 'in um cu'ni um tñan tsu'hue, una nu cu'ni um 'in na na'an ti' um. <sup>39</sup>Xiya' yaa ñi, ticui' ti ña'an mjñan ñi 'in Ndiose lo'o ña'an cha' nu cua' ycu'i' ñi. <sup>40</sup>Xacan' mxitucui ñi xiya', na'an ñi si'yana ticui' ti ña'an lja' yu, si'yana lyee ti'in ljaan sla yu, lo' a ngujlyo 'a ti' yu ña'an ti' xcuen yu 'in ñi. <sup>41</sup>Nu cua' nchca snan ya' mxitucui ñi, xacan' juin ñi 'in yu: Caja' lya um lo' xitñan' um, ca tu si'yana cua' mdiyaa braa quinu Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan tuyaa' nten qui'ya chendyu. <sup>42</sup>Tyiton um lo' quiaa na. Ña'an jan ñi, cua ljaan yu nu ntsu'hui cha' tyaa 'ñan.

### Xa nguinu Jesús

<sup>43</sup>Lja nu ti' nchcui' Jesús mdiyaa yu Juda se'en ndon ñi, cui' ta yu tichcu'a can' lca yu. Qui'an 'a nten mdiya lo'o yu, ntsu'hui nu lyi'ya spada,



ntsu'hui nu nducua yca yaa', mdiyaa yu si'ya cha' cuiya' 'in nchгаа yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, lo'o ne' escriba, lo'o qui'yu cula. <sup>44</sup>Yu nu ntsu'hui cha' tyaa 'in Jesús, cua' m'ni cuiya' yu cha' ña'an cu'ni yu, lo' juin yu: Yu nu chcu' chan' la sii' sca', can' nu ca lca, xñi um 'in yu una xñi tsu'hue um cunta 'in yu. <sup>45</sup>Cui' ña'an lcaa mdiyaa yu se'en ndon Jesús lo' juin yu: Ñi Bstro, Ñi Bstro. Xacan' ycui' cha' yu la sii' sca' ñi. <sup>46</sup>Cui' xaa msñi ne' 'in ñi. <sup>47</sup>Una sca yu ta'a nda'an ñi ngulo yu spada 'in yu, lo' msi'yu yu nscan nguso 'in yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa. <sup>48</sup>Xacan' juin Jesús lo'o ne': ¿Ñi cha' lo'o spada lo'o yca llyan sñi um 'ñan tsaña'an nchca ti' um lo'o sca yu cunan? <sup>49</sup>Nchгаа xaa nguilyun lo'o um, lo' ndlo'on 'in nten ni' lyaa, ¿ñi cha' ta a msñi um 'ñan xacan'? Una 'ni cha' tsato'o ña'an cha' nu cua' nguinu scua loo quityi 'in Ndiose. <sup>50</sup>Nchгаа yu ta'a nda'an ñi ngula yaa' yu 'in ñi, cua' la tucueen msnan yu.

#### Sca nu msñi lo'o ne' 'in lo' msnan

<sup>51</sup>Una sca yu tsa suhue ti nu nducui cha'an 'in Jesús, lo'o yu msñi lo'o ne' 'in yu, nguxen yu sca te', <sup>52</sup>una mxnu sti yu te' can', lo' msnan yu cunan' ti yu.

#### Xa ncuca cuiya' cha' 'in Jesús

<sup>53</sup>Xacan' mdiya lo'o ne' 'in Jesús se'en ndi'in yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, can' nguio' ti'in yu lo'o nchгаа la ña'an ta'a ntsu'hui yu cunta, tsatlyu lo'o qui'yu cula lo'o ne' escriba. <sup>54</sup>Yu Tyo tijyo' ti mducui ncha'an yu 'in Jesús, tsaya' mdiyaa yu tuna'an lyiya' se'en ndi'in yu nu ndlo ca tñan can'. Sca se'en ti yten tucua yu lo'o yu silyiya nu ntsu'hui cuan can', lo' nguitson ti' yu se'en ndon quii' can'. <sup>55</sup>Nchгаа yu nu ndlo tñan ni' lyaa, tsatlyu lo'o nchгаа la ña'an ta'a ndlo yu tñan, nan yu ña'an nu su'hua yu qui'ya chon' Jesús se'en nu cujui ne' 'in ñi, una ñi sca cha' lo' a nguija lyoo 'in ñi. <sup>56</sup>Siya' qui'an la nu msu'hua qui'ya 'in ñi, una a ncuca ca sca cha' ti 'in ne', si'yana si'i scaña'an ti nchcu' ne'. <sup>57</sup>Xacan' mdyiton tucua snan yu nu msu'hua qui'ya 'in ñi lo'o cha' cuiñi: <sup>58</sup>Huare' ngune 'in hua sca cha' nu ycui' yu re, lo' juin yu: Nan' xicuten laa nducua re nu nguiaa' lo'o juesa 'in nten chendyu, una nu cua' ca snan tsaan xiton xca na, una si'i 'a lo'o juesa 'in nten chendyu. <sup>59</sup>Ñi cuaña'an, lo' a ncuca ca sca cha' ti 'in ne'. <sup>60</sup>Xacan' yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa mdyiton yu tlu'hue la, lo' mñicha' yu 'in Jesús: ¿Ñi cha' ta ñi sca cha' lo' a nxcuen, ñi qui'ya ta nsu'hua ne' 'in? <sup>61</sup>Una Jesús ñi sca cha' lo' a mxcuen ñi. Xiya' mñicha' yu nu ndlo ca tñan can': ¿Ta cha' ñi si'yana nu'huin lca Cristo, Sñe' Ndiose ñi nu tlyu lati? <sup>62</sup>Mxcuen Jesús 'in yu: Nan' lcan. Ntsu'hui cha' ña'an um 'in —Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan nducua ñi tso' cueen 'in Ndiose—, a cunta ña'an um 'in ñi —quiaan ñi ni' ndlaa—. <sup>63</sup>Xacan' yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa msta yu ste' yu loo nu lyee ycuen tique' yu, lo' juin yu: ¿Ñi

cha' ti' cunan na xca nu chcuil' ña'an cha' 'in yu re? <sup>64</sup>Cua' ngune 'in na ña'an ycuil' ca'an yu 'in Ndiose. ¿Ña'an ljuin um ñii? Nchгаа yu msu'hua yu qui'ya chon' ñi, lo' juin yu: Tsaloo na caja ti yu. <sup>65</sup>Scasca ne' mdyisnan msu'hua siye! ne' tloo ñi, mducun ne' tloo ñi lo' mycuan' ne' 'in ñi, lo' nchcuil' ne': Ljuin ña'an na, cha' ti nu ca mycuan' 'in. Lo'o yu silyiya can' mji'in yaa' yu tloo ñi.

### Xa mscuan tloo yu Tyo 'in Jesús

<sup>66</sup>Yu Tyo ti' nducua yu tuna'an lyiya' la 'ya can', lo' mdiyaa ton sca ne' cuna'an nguso 'in yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa. <sup>67</sup>Na'an ne' nducua yu Tyo nguitson ti' yu se'en ndon quii' can', lo' mxina'an tsu'hue ca ne' 'in yu, lo' juin ne': Lo'o nu'huin ta'a nda'an Jesús Nazaret. <sup>68</sup>Lo' juin yu Tyo: A lo'on, ñi a ndyu'hui lyoon 'in yu, ñi a jlyo tin' ñi cha' nchcuil' um. Lo' mdo'o ton yu Tyo tu'hua tuna'an lyiya', xacan' msi'ya sca latyee. <sup>69</sup>Xiya' mxina'an ne' cuna'an can' se'en ndon yu Tyo, lo' ycuil' ne' lo'o nchгаа nu ndon cui' ti can': Ticuil' ta cua lca yu re. <sup>70</sup>Yu Tyo ticuil' ti ña'an juin yu si'yana a lo'o yu nda'an yu lo'o Jesús. Chon' nde'en can' ycuil' scasca ne' lo'o yu: Nu cha' ñi ca si'yana lo'o lca ta'a nda'an yu cua, si'yana ti' cha' nchcuil' ti chcan' ña'an na si'yana lca sca yu Galilea. <sup>71</sup>Xacan' msu'hua yu Tyo can' sca cha' chon' yu, lo' m'ni tyi'ya yu Ndiose, lo' juin yu: Nu cha' ñi s'ni, a ndyu'hui lyoon 'in yu nu nchcuil' um cha' 'in cua. <sup>72</sup>Xacan' msi'ya latyee can' nu cua' nchca tucua ya'. La xacan' nguia yu'hui ti' yu Tyo ña'an ycuil' Jesús lo'o yu, si'yana lja nu ti' lyijyi xi'ya latyee tucua ya', tsato'o snan ya' chcuil' yu si'yana a ndyu'hui lyoo yu 'in ñi. Mdyisnan ynan yu xa nguia yu'hui ti' yu cha' can'.

### Xa m'ni cuiya' yu Pilato cha' 'in Jesús

**15** <sup>1</sup>Tlya ti xca tsaan can' nchгаа yu nu ndlo tñan ni' lyaa, lo'o qui'yu cula, lo'o ne' escriba, tsatlyu lo'o nchгаа la ña'an yu ta'a lyi'ya yu tñan, m'ni cuiya' ne' cha' si'yana tsa lo'o ne' 'in Jesús tloo Pilato, lo' ña'an nchcan' ñi mdyaa ne' cunta 'in ñi yaa' yu. <sup>2</sup>Yu Pilato can' mñicha' yu 'in ñi: ¿Ta cui' lca Ree 'in ne' judio? Mxcuen Jesús 'in yu: 'Un nchcuil' um cuaña'an. <sup>3</sup>Yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, nde lyee la msu'hua yu qui'ya 'in Jesús. <sup>4</sup>Xiya' mñicha' yu Pilato 'in ñi: ¿Ñi cha' ta ñi sca cha' lo' a xcuen, lo' tsala ña'an nsu'hua ne' re qui'ya 'in? <sup>5</sup>Una ñi cuaña'an lo' a mxcuen Jesús, can' cha' nduhue ti' yu Pilato 'in ñi.

### Xa mdyaa ne' cunta si'yana caja Jesús

<sup>6</sup>Ndeña'an ntsu'hui cha' 'in gobierno nchгаа yjan xa nchca Pascua, ndlaa yu sca preso, ña'an tucui ti nu ndyi'o ne' judio cha' 'in. <sup>7</sup>Sca yu naan Barrabás, tsatlyu lo'o nchгаа la ña'an ta'a nducun' yu, ntsu'hui yu preso si'yana yjuil' yu nten se'en mdi'in suun yu. <sup>8</sup>Nten qui'an nu nguio'

ti'in can!, mdyisnan mjñan ne' 'in yu Pilato cha' culaa yu sca preso lja ta'a can!, cui' ña'an cha' nu cua' ntsu'hui 'in yu. <sup>9</sup>Yu Pilato mxcuen yu 'in nten can!: ¿Ta nchca ti' um culaan 'in yu nu lca ree 'in ne' judio? <sup>10</sup>Juin yu cuaña'an, si'yana ngu'ya yu cunta si'ya cha' jñan ti' 'in ne' nu ndlo ca tñan ni' lyaa, can' cha' mdyaa ne' 'in Jesús cunta 'in yu. <sup>11</sup>Una yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, nde lyee la msu'hua yu tiquee nten can!, si'yana tsatlyu jñan ne' 'in yu Pilato si'yana culaa yu 'in Barrabás. <sup>12</sup>Xiya' mñicha' yu Pilato 'in ne': ¿Ña'an ta nchca ti' um cu'nin, lo'o yu nu nchcui' um si'yana lca ree 'in ne' judio? <sup>13</sup>Xacan' xiya' ycui' cueen nten can!: Jyi'in ca'an um 'in yu loo cusi. <sup>14</sup>Lo' juin yu Pilato 'in ne': Una a sca qui'ya m'ni yu re. Nten can' nde lyee la ycui' cueen ne': Jyi'in ca'an um 'in yu loo cusi. <sup>15</sup>Se'en nu quinu tsu'hue yu Pilato lo'o nten can!, ngulaa yu 'in Barrabás, lo' mdyaa yu cunta 'in Jesús yaa' sindatu, ngulo yu tñan si'yana qui'ni ñi, lo' cha'an ñi loo cusi. <sup>16</sup>Yu sindatu yten lo'o yu 'in Jesús ña'an tñan, can' mxo' ti'in ta'a yu tsatlyu. <sup>17</sup>Mxico' yu sca te' cuaa 'in ñi, mtñan yu sca sni' quiche' lo' mdi'in tyaa yu 'in na que ñi. <sup>18</sup>Mdyisnan msi'ya lo'o yu 'in ñi, lo' nchcui' yu: ¡Ngui'ni tnu hua 'in um, 'un nu lca ree 'in ne' judio! <sup>19</sup>Lo'o yca mjyi'in yu que ñi, msu'hua siye' yu 'in ñi, lo' mdon xtyin' yu tloo ñi, si'yana lyee ngui'ni tnu yu 'in ñi ca lca cha' 'in yu. <sup>20</sup>Xa cua' ngula' mstyí lyi'o yu 'in ñi, xacan' ngulyoo yu te' cuaa nu mxico' yu 'in ñi, lo' mxico' yu 'in ñi lo'o ste' ca ñi. Ya lo'o yu 'in ñi se'en cha'an ñi loo cusi.

### Xa ngujui Jesús loo cusi

<sup>21</sup>Tucueen nguiaa yu mchcua ta'a yu lo'o sca yu yaa tñan ni' quixin', sca yu naan Simón nu mdo'o quichen Cirene, sti yu Jantro lo'o Rufo, lo' yu sindatu can' mxicu'ni yu 'in cui'ya cusi can'. <sup>22</sup>Xacan' mdiya lo'o yu sindatu 'in Jesús sca se'en nu naan Gólgota, lo' cha' re nchca ti' chcui', se'en lca que jyi'o. <sup>23</sup>Mdaa yu vino nu mxitiya' lo'o mirra 'in Jesús, una a yi'o ñi 'in na. <sup>24</sup>Xa cua' mjyi'in ca'an yu 'in ñi loo cusi, mtsa yu ste' ñi, ngulo yu xu'hue yu lo'o na, cha' ña'an qui'ni ca'an na 'in yu cunda scaa yu. <sup>25</sup>Ntsu'hui braa cua' caa tlya xa mjyi'in ca'an yu 'in ñi loo cusi. <sup>26</sup>Lo' qui'ya nu msu'hua ne' 'in Jesús nga'an na nde que cusi, lo' nchcui' na: Nde yu lca ree 'in ne' judio. <sup>27</sup>A cunta lo'o tucua yu cunan mjyi'in ca'an yu sindatu 'in loo cusi, sca yu tso' cueen 'in ñi, lo' xca yu tso' ca. <sup>28</sup>Yato'o cha' nu nguinu scua loo quityi 'in Ndiöse, lo' nchcui' na: Cua' lca na sca cha' ti 'in ñi lo'o ne' nducun!. <sup>29</sup>Nten nu ndyijyin cui' ti can' nchcui' ca'an ne' 'in ñi, nxiquiñan ne' que ne' lo' nchcui' ne': Jun!, ¿ta si'i nu'huin juin si'yana xicuten laa, lo' tsani' snan ti tsaan tñan 'in na xiya'? <sup>30</sup>Can' cha' lyo laa 'in ticuii', lo' qui'ya loo cusi cua. <sup>31</sup>Yu nu ndlo tñan ni' lyaa lo'o ne' escriba, ticui' ti ña'an nchcui' ca'an yu 'in ñi, lo' nchcui' scasca yu: Yu re, xca tucui ngulo laa yu, una a nchca culo laa yu 'in yu ticuii' yu.

32 Cua' ñii tloo na'an na cha' qui'ya Cristo loo cusi, cui' ree 'in ne' Israel, lo' tsa qui'an ti' na 'in. A cunta yu nu ta'a nga'an ñi loo cusi, nchcui' ca'an yu 'in ñi. 33 Xa mdiyaa ndyi'ya cuaan tsaya' mdiyaa braa cua' snan siin, ngu'ya tla yta ña'aaan sca chcu' se'en can'. 34 Cui' braa cua' snan siin ycu' cueen Jesús: —Eloi, Eloi, ¿lama sabactani—? Cha' re nchca ti' chcu': —Ndiose 'ñan, Ndiöse 'ñan, ¿ñi cha' ta ngula yaa' um 'ñan—? 35 Ntsu'hui nu ngune 'in cha' nu ycu' ñi, lo' nchcu' ne': Ña'an jan ñi, nsi'ya yu 'in nu ncua naan Elía. 36 Xacan' ndla ndsa ti mdo'o sca yu nu nguia' ya sca te', lo' mcha' yu 'in na lo'o tyi'a vinagre, mscuen yu 'in na sca tuc'o yca si'yana co'o Jesús 'in na, lo' nchcu' yu: Quita na ña'an na cha' caan ca yu Elía, lo' tyi'ya 'in yu loo cusi. 37 Una Jesús msi'ya cueen ñi, cui' ña'an lcaa ngujui ñi. 38 Te' tlyu nu nducui ni' lyaa mda' tlu'hue la na, ti' ndyi'o la cuaan ngu'ya la lyuu. 39 Nde loo se'en nga'an Jesús ndon x'nan sindatu, xa ngune 'in yu ña'an msi'ya Jesús xa ngujui ñi, lo' juin yu: Nu cha' ñi ca si'yana yu re ncua yu Sñe' Ndiöse. 40 A cunta lo'o tucua snan jun cuna'an ndon jun tijyo' ti nan' 'ya jun, cui' María Magdalena, María jyi'an yu See lo'o Jacobo, yu nu cune' la can', a cunta lo'o Salomé. 41 Jun cuna'an re mducui ncha'an jun 'in Jesús, lo' mdaa yaa' jun 'in ñi xa mda'an ñi se'en lca Galilea. A cunta lo'o xca ta jun cuna'an nu ta'a mdiyaa ñi quichen Jerusalén, ndon can'.

#### Xa mtsi' Jesús

42 Si'yana cua' msiin tsaan nu cua' tyisnan xitñan' ne' judio, 43 yato'o sca yu naan See Arimatea, m'ni tnu tiquee yu ya jñan yu cha' cui'ya' 'in Pilato si'yana cutsi' yu 'in Jesús. Lca yu sca nu ndon loo 'in ne' judio, lo'o yu nta yu tsaan nu ntsu'hui cha' culo Ndiöse tñan 'in nten. 44 Yu Pilato can' yuhue 'a ti' yu xa ynan yu cha' si'yana cua' ngujui Jesús, can' cha' msi'ya yu 'in x'nan sindatu can', lo' mñicha' yu 'in cha' na cha' ñi ca cua' ngujui Jesús. 45 Xa cua' jui suun 'in yu si'yana cua' ngujui Jesús, xacan' mdyaa yu Pilato cunta 'in yu See can' si'yana cutsi' yu 'in ñi. 46 Msi'i yu See can' sca te' tsu'hue ña'an, lo' xa mdyi'ya yu 'in Jesús loo cusi, ngxuen yu te' can' 'in ñi. Mdi'in tyaa yu 'in ñi ni' sca tuquee nu cua' lca nguiaa', lo' mxixen yu sca quee si'yana tucun yu 'in na. 47 María Magdalena, lo'o María nu lca jyi'an yu See, na'an ne' la mtsi' Jesús.

#### Xa mdyiqui'o Jesús

**16** 1 Xa cua' mdijin tsaan nu nxitñan' ne' judio, María Magdalena lo'o María jyi'an yu Jacobo, lo'o Salomé msi'i jun tyi'a xityi'i nu su'hua jun 'in Jesús se'en mtsi' ñi. 2 Tlyu ti culoo tsaan 'in snan can', xa tsa nducua cucha mdo'o ne' nguiaa ne' tucuaa can'. 3 Tucueen nguiaa jun scasca jun nchcu' jun: ¿Ti nu culo ntan quee nu nchcun tucuaa can'? 4 Xa mdiyaa jun, na'an jun si'yana cua' mdo'o ntan quee can', lo' lca na

sca quee tlyu. <sup>5</sup>Yten jun se'en mtsi' Jesús, lo' na'an jun nducua sca yu tsa suhue ti tso' cueen can', lco' yu sca te' tucuin nu mten, lo' ytsen jun. <sup>6</sup>Lo' juin yu 'in jun: A cutsen um, jlyo tin' si'yana nda'an nan um 'in Jesús Nazaret nu mjiyi'in ca'an ne' 'in loo cusi. Cua' mdyiqui'o ñi, lo' a ntsu'hui 'a ñi re, cu'ni quii um se'en mdi'in tyaa ne' 'in ñi. <sup>7</sup>Quia ytsa' um 'in yu ta'a mda'an ñi, lo'o yu Tyo, si'yana culo nducua la ñi tsa ñi se'en lca Galilea, la cua ña'an ta'a ñi lo'o yu, cui' ña'an nu cua' ycui' ñi lo'o yu. <sup>8</sup>Ndla ndsa ti mdyi'o jun cuna'an can' se'en mtsi' ñi, mchcuan jun nu lyeec nguitsen jun, lo' ñi a ycui' 'a jun lo'o ñi xca tucui, si'yana lyeec ytsen jun.

#### **Xa na'an tloo Jesús 'in María Magdalena**

<sup>9</sup>Tlya culoo tsaan 'in snan xa mdyiqui'o Jesús, culo nducua la 'in María Magdalena ngulo'o tloo ñi, cui' nu ngulo ñi tsa cati cui'in xa'an 'in. <sup>10</sup>Mdo'o jun nguia ytsa' jun cha' can' 'in nchгаа la ña'an ta'a mda'an Jesús, se'en ndi'in lu'un ti' yu lo' nguinan yu. <sup>11</sup>Xa ynan yu cha' si'yana lo'o Jesús, a cunta María cua' na'an tloo 'in ñi, una a ya qui'an ti' yu cha' can'.

#### **Xa na'an tloo Jesús 'in tucua yu Emaús**

<sup>12</sup>Chon' nde'en la can', ngulo'o tloo Jesús 'in tucua yu nu nguiaa sca tucueen ni' quixin', una xcaña'an ngulo'o tloo ñi 'in yu. <sup>13</sup>Cui' xaa ya ytsa' yu 'in nchгаа la ña'an ta'a mda'an ñi cha' can', una ticui' ti ña'an a ya qui'an ti' yu.

#### **Mxnu Jesús tñan 'in yu ta'a mda'an ñi**

<sup>14</sup>La xiya' ti can' ngulo'o tloo Jesús 'in ycui' ca yu ta'a mda'an ñi, cui' cha tixca yu can', se'en nducua ycu yu. Lo' ycui' ñi lo'o yu ñi cha' tla 'a cusya 'in yu, lo' a ya qui'an ti' yu 'in nu na'an tloo ca 'in ñi xa cua' mdyiqui'o ñi. <sup>15</sup>Xacan' juin ñi 'in yu: Tsa um sca chcui chendyu, lo' chcui' um cha' tsu'hue 'in Ndiose lo'o nchгаа nten. <sup>16</sup>Nu tsa qui'an ti' 'ñan lo' hcua tya, can' nu tyi'o laa. Una nu a tsa qui'an ti' 'ñan, can' nu nducua yuhue' chon' tsala xaa. <sup>17</sup>Nu tsa qui'an ti' 'ñan, scasca cha' nu tnu cu'ni can': Lo'o cha' cuiya' 'ñan, culo can' cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in nten, lo' chcui' can' scasca lenguas nu cui ti. <sup>18</sup>Cha' xñi can' sca cunaan nu la, lo' ta co'o can' na nu yu'hui yaan 'in, lo' a sca ca 'in. A cunta tyi'in tyaa can' yaa' 'in nu ti'i lo' chca.

#### **Xa ycuen Jesús nde ni' cuaan**

<sup>19</sup>Xa mdyi ycui' Ñi X'nan na cha' re, m'ni Ndiose cha' ycuen ñi nde ni' cuaan, lo' yten tucua ñi tso' cueen 'in ñi. <sup>20</sup>Yu ta'a mda'an ñi ya ycui' yu cha' tsu'hue 'in Ndiose nchгаа se'en, lo' Ñi X'nan na mda yaa' ñi 'in yu, lo' mxnu scua tla ñi cha' nu ycui' yu lo'o cha' tnu nu m'ni ñi. Amen.